

**LUBELSKIE PARTNERSTWO NA RZECZ
AKTYWIZACJI OSÓB MŁODYCH
ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W NAJTRUDNIEJSZEJ
SYTUACJI NA RYNKU PRACY**

Rekomendacje dotyczące poprawy sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim

**LUBELSKA
FUNDACJA
ROZWOJU**

Lublin 2016

LUBELSKIE PARTNERSTWO NA RZECZ
AKTYWIZACJI OSÓB MŁODYCH
ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W NAJTRUDNIEJSZEJ
SYTUACJI NA RYNKU PRACY

Rekomendacje dotyczące poprawy sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim

LUBELSKA
FUNDACJA
ROZWOJU

Lublin 2016

Publikacja powstała w ramach realizacji projektu „Lubelskie Partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy”.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Projekt realizowany na podstawie umowy zawartej z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Oś priorytetowa: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie: 2.4. Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

Realizator projektu:

Lubelska Fundacja Rozwoju

Lublin, ul. Rynek 7

tel. 81 528 53 02 fax 81 528 53 04

email: lfr@lfr.lublin.pl

www.lfr.lublin.pl

Rekomendacje zostały opracowane i przyjęte przez Lubelskie Partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Instytucje i organizacje wchodzące w skład Partnerstwa – Porozumienie Partnerskie (załącznik nr 1).

Publikacja powstała przy udziale Zespołu Ekspertckiego:

- Monika Różycka-Górska – ekspert w zakresie Części I – *Diagnoza sytuacji osób młodych* oraz opracowania *Rekomendacji* w Obszarach I i IV
- Marek Świć – ekspert w zakresie Części II – *Metodologia sporządzania zestawu rekomendacji* oraz opracowania *Rekomendacji* w Obszarach II i III
- Grzegorz Gach – ekspert w zakresie badań i analiz

Grupy robocze uczestniczące w procesie opracowywania rekomendacji

GRUPA I. „System edukacji a przygotowanie do wejścia na rynek pracy” – moderator URSZULA BANCERZ

Monika Drąg	Europejski Dom Spotkań – Fundacja Nowy Staw
Joanna Dziewięcka-Oroń	Puławski Park Naukowo-Technologiczny
Grzegorz Gach	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
Dorota Grabowska	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
Ewa Gułkowska	Zespół Szkół im. Z. Chmielewskiego w Nałęczowie
Łukasz Ipnar	Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie
Alicja Jankiewicz	Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych SEJMIK WOJEWÓDZKI
Piotr Juśkiewicz	Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Zamościu
Wiesław Kieliszek	Powiatowy Urząd Pracy w Rykach
Jadwiga Kozak	Zespół Szkół Technicznych w Puławach
Jolanta Kozak	Towarzystwo Mediów Lokalnych
Agnieszka Kozyra	Miejski Urząd Pracy w Lublinie
Iwona Lis	Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie
Jacek Lis	Fundacja Sempre a Frente
Magdalena Misiaszek	Związek Młodzieży Wiejskiej
Aneta Olszewska-Welman	Urząd Statystyczny w Lublinie
Halina Pawlak	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Jadwiga Piotrowicz	Lubelski Klaster Branży Spożywczej

Regina Półkośnik	Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie
Agnieszka Rostek	Powiatowy Urząd Pracy w Świdniku
Karolina Suszek	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie
Sylwia Wójtowicz	Zespół Szkół Technicznych w Puławach
Zbigniew Wróblewski	Fundacja EOS
Agata Zielińska	Miejski Urząd Pracy w Lublinie

GRUPA II. „Dystrybucja ofert pracy w regionie i formy wsparcia osób młodych w poszukiwaniu zatrudnienia” – moderator dr MAREK BIAŁACH

Monika Cysewska	Powiatowy Urząd Pracy w Puławach
Izabela Derkacz-Chuchla	Zespół Szkół Budowlanych im. E. Kwiatkowskiego w Lublinie
Sławomir Dziaduch	Urząd Statystyczny w Lublinie
Magdalena Jezierska	Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie
Małgorzata Kazańska-Piłat	Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych SEJMIK WOJEWÓDZKI
Arkadiusz Kocot	Powiatowy Urząd Pracy w Świdniku
Karol Kubica	Stowarzyszenie Lubelski Klub Biznesu
Iwona Maluga	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku
Maryla Miłek	Fundacja BezMiar
Anna Molas	Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Zamościu
Iwona Niedziółka	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie
Katarzyna Nowosad	Lubelska Wojewódzka Komenda OHP
Paweł Paździor	Młodzieżowa Rada Miasta Lublin
Małgorzata Petruszewicz	Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny
Eliza Potocka	Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny
Małgorzata Prokop	Powiatowy Urząd Pracy w Świdniku
Bożena Sałek	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie
Iwona Siwek -Sulowska	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
Piotr Szymański	Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie
Jolanta Świątek	Centrum Szkoleń i Innowacji Grzegorz Mischczak
Miłosz Trąbka	Młodzieżowa Rada Miasta Lublin
Monika Wachulska	Powiatowy Urząd Pracy we Włodawie

GRUPA III. „Wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej” – moderator dr MICHAŁ KLEPKA

Marlena Bocian	Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie
Anna Brzozowicz	Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie
Agnieszka Czarnobil	Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości

Sławomir Czerwiński	Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny
Bożena Dziewulska	Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie
Elżbieta Gabryel	Młodzieżowa Rada Miasta Lublin
Anna Gołąb	Caritas Archidiecezji Lubelskiej / Fundacja Dantis
Bożena Kopeć	Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie
Jacek Korzeniak	Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland”
Lucyna Kozak	Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju
Magdalena Milczek	Puławski Park Naukowo-Technologiczny
Alicja Miszczak	Lubelska Izba Rzemieślnicza
Jadwiga Stachowicz	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Kinga Tymecka-Tchórzewska	Lubelska Wojewódzka Komenda OHP
Mariusz Wiktorowicz	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
Kamil Wrona	Fundacja Valere Vita

**GRUPA IV. „Uwarunkowania w zakresie zatrudniania osób młodych”
– moderator MAREK ŚWIĆ**

Anna Dąbrowska	Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie
Iwona Krasowicz-Korulczyk	Creator Sp. z o.o.
Ewa Leszczyńska	Fabryka Cukierków „Pszczółka” Sp. z o.o.
Renata Łepk	Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie
Katarzyna Małek	Europejski Dom Spotkań – Fundacja Nowy Staw
Andrzej Matacz	Urząd Statystyczny w Lublinie
Anita Mirosław	Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych SEJMIK WOJEWÓDZKI
Jacek Paprota	Lubelska Fundacja Rozwoju
Agnieszka Postępska	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
Jerzy Rosiak	Zespół Szkół im. Z. Chmielewskiego w Nałęczowie
Anna Sigłowy	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
Agnieszka Sobolewska	Lubelska Wojewódzka Komenda OHP
Justyna Syroka	Stowarzyszenie Klub XXI Wieku
Lech Szafrąński	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Magdalena Ślusarska	Powiatowy Urząd Pracy w Świdniku
Marlena Walenciuk	Młodzieżowa Rada Miasta Lublin
Iwona Wójcik	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
Michał Wójcik	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie
Agnieszka Wróblewska	Fundacja EOS

GRUPA V. „Możliwości w zakresie uzupełniania i zmiany kwalifikacji”

– moderator IWONA LIPIEC

Zofia Brzozowska	Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych SEJMIK WOJEWÓDZKI
Krzysztof Cegłowski	MAVIS Szkolenia & Coaching
Dorota Cywińska	Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
Renata Dąbrowska-Jagięło	INTEGRA Centrum Szkoleń i Doradztwa
Katarzyna Kaliszuk	Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie
Małgorzata Kamińska	Creator Sp. z.o.o.
Anna Koperwas	Fundacja PROGRESSIO
Marcelina Krupska	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie
Agata Kulińska	Młodzieżowa Rada Miasta Lublin
Marcin Kusiak	Centrum Kształcenia Kadr „Omega”
Agnieszka Kusy	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku
Katarzyna Łoboda	Consultor Sp. z o.o.
Anna Maławska	Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie
Katarzyna Malesza-Dzido	Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości
Jacek Misiuk	Lubelskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego im. K.K. Baczyńskiego
Małgorzata Mitura-Cegłowska	MAVIS Szkolenia & Coaching
Elżbieta Pacek	Uniwersytet Medyczny w Lublinie
Sylwia Panek	Centrum Szkoleń i Innowacji Grzegorz Miszczak
Dorota Piekutowska	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Sławomir Wąsala	Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie
Beata Wójcik -Żuk	Fundacja EOS
Małgorzata Wróblewska	Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie

Spis treści

Wykaz skrótów	11
Wprowadzenie	13
I. Diagnoza sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim	17
1. Zbiorowość mieszkańców woj. lubelskiego w wieku do 30 roku życia.....	17
2. Osoby młode będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim	26
II. Rekomendacje działań na rzecz poprawy sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim	30
1. Zakres i podstawy rekomendacji.....	30
2. Metodologia sporządzania zestawu rekomendacji	32
Rekomendacje wstępne	34
Testowanie.....	35
Rekomendacje końcowe.....	36
3. Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego	40
3.1. Rekomendacje dodatkowe.....	45
4. Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osii I POWER	55
4.1. Rekomendacje dodatkowe.....	61
5. Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPiPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osii I PO WER	67
6. Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości	72
Podsumowanie	77
Porozumienie w sprawie przystąpienia do „Lubelskiego partnerstwa na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy”	77

Wykaz skrótów

- CKZ – Centrum Kompetencji Zawodowych
- CPK – Centrum Promocji Kariery
- DWF – Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego
- IRP – Instytucje Rynku Pracy
- IZ – Instytucja Zarządzająca
- IP – Instytucja Pośrednicząca
- KG OHP – Komenda Główna Ochotniczych Hufców Pracy
- MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej
- MR – Ministerstwo Rozwoju
- MRPiPS – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- NEET – osoba w wieku 15-29 lat, która spełnia łącznie trzy warunki: nie pracuje (tj. jest bezrobotna lub bierna zawodowo), nie kształci się (tj. nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym) ani nie szkoli (tj. nie uczestniczy w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy (zgodnie z definicją przyjętą w PO WER)
- NGO – Organizacja pozarządowa (ang. non-government organization) – organizacja działająca na rzecz wybranego interesu i nie działająca w celu osiągnięcia zysku
- OHP – Ochotnicze Hufce Pracy
- OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
- ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji
- PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
- PUP – Powiatowy Urząd Pracy
- RPO – Regionalny Program Operacyjny
- SZOOP PO WER – Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
- WUP – Wojewódzki Urząd Pracy
- ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Wprowadzenie

Sytuacja osób młodych na rynku pracy w województwie lubelskim na tle pozostałych województw jest bardzo trudna. Potwierdzają to wskaźniki dotyczące aktywności i zatrudnienia osób młodych z grupy 15-24 lata przedstawione w dalszej części niniejszego opracowania. Pomimo, iż są to osoby o stosunkowo wysokim poziomie wykształcenia uzyskanym w systemie kształcenia formalnego, to nadal częstym problemem powodującym ich niską aktywność na rynku pracy jest brak wiedzy specjalistycznej, praktycznych umiejętności zawodowych, czy pożądaných przez pracodawców tzw. kompetencji miękkich. Priorytetowe cele Strategii Europa 2020 oraz wytyczne Europejskiej Strategii Zatrudnienia wskazują kierunki, na które z punktu widzenia zjawisk demograficznych, w tym faktu nieuchronnego starzenia się społeczeństwa, należy położyć szczególny nacisk. Jednym z takich priorytetowych kierunków i celów jest wzrost aktywności zawodowej młodych ludzi. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego 1/3 absolwentów studiów nie ma żadnego doświadczenia zawodowego, co utrudnia znalezienie pracy. Istnieje też deficyt w programach nauczania, szczególnie w zakresie kształtowania kompetencji miękkich oraz motywacji do pracy, aktywności społecznej, zawodowej i podnoszenia kwalifikacji. Brakuje wymiernych zachęt dla młodzieży do pozostawania na lokalnym/regionalnym rynku pracy. Negatywne doświadczenia osób młodych związane z formalnymi ścieżkami kształcenia powodują, że młodzież, w tym z grupy NEET, mimo wielu możliwości nie wykazuje zainteresowania i motywacji do zdobywania/uzupełniania kwalifikacji. Ponadto, młodzi ludzie, którzy stoją przed wyborem swojej drogi edukacyjno-zawodowej wskazują na potrzebę uzyskania konkretnych informacji o możliwościach kształcenia, warunkach rekrutacji, informacji zawodowej i przede wszystkim diagnozy swojego potencjału.

Rozwiązania wprowadzone w 2014 roku nowelizacją ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ułatwiają młodym bezrobotnym przechodzenie z systemu edukacji na rynek pracy także poprzez możliwość uzyskania dodatkowych kompetencji. Istotnym problemem jest jednak brak szczegółowej wiedzy na poziomie województwa lubelskiego dotyczącej osób biernych zawodowo oraz trudności z dotarciem do młodych z grupy NEET, którzy nie są objęci wsparciem instytucjonalnym. Konieczne wydają się zmiany w obowiązujących kryteriach konkursowych ogłaszanych w ramach Osi I PO WER, m.in. w zakresie wprowadzenia różnorodnej oferty szkoleniowej czy wypracowania regionalnego systemu akceleracji pomysłów biznesowych.

Odpowiedzi na pytanie – *Jak pomóc osobom młodym w odnalezieniu się na rynku pracy?* – szukały instytucje i organizacje zrzeszone w „Lubelskim Partnerstwie na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy”. Partnerstwo utworzone w czerwcu 2016 roku, powstało jako rozwinięcie idei Partnerstw już działających w Regionie, a w szczególności: Partnerstwa na rzecz realizacji Zadania Lubelskie Gwarancje dla Młodzieży utworzonego z inicjatywy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie oraz Lubelskiego Partnerstwa Publiczno-Społecznego koordynowanego przez Miejski Urząd Pracy w Lublinie. Zadaniem Partnerstwa zgodnie z wymogami konkursu w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy było wypracowanie i upowszechnienie zestawu rekomendacji składającego się co najmniej z:

- Rekomendacji dla instytucji rynku pracy w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywności.
- Rekomendacji w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I POWER.
- Rekomendacji w zakresie wspierania osób młodych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Komendę Główną Ochotniczych Hufców Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I POWER.
- Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu celem zapewnienia trwałości.

W prace Partnerstwa zaangażowanych było łącznie 68 instytucji i organizacji partnerskich, a głównym forum, na którym dyskutowano o sytuacji osób młodych na rynku pracy i formułowano propozycje zmian były spotkania 5 powołanych grup roboczych. Efektem 25 spotkań grup roboczych, 5 posiedzeń plenarnych Partnerstwa oraz wielu działań konsultacyjnych jest zestaw rekomendacji zawierający 27 propozycji działań z podaniem m.in. pożądanego terminu ich wdrożenia i dookreśleniem kręgu podmiotów, które winny być zaangażowane w ich realizację. Tak szeroki zestaw rekomendacji mógł powstać jedynie jako efekt przyjętej w ramach projektu metodologii wymuszającej zróżnicowane podejście do zagadnienia – prace prowadzone były w ramach 5 grup roboczych koncentrujących się na różnych obszarach tematycznych, a spotkania każdej grupy roboczej moderowane były przez innego eksperta zgodnie z odrębnym scenariuszem zakładającym zróżnicowane metody pracy.

Istotną wartością jest to, że niniejsze rekomendacje zostały przyjęte w efekcie międzysektorowego konsensusu – zostały omówione, podsumowane oraz zaakceptowane przez organizacje reprezentujące różne sektory: publiczny, pozarządowy, biznes i naukę – Partnerów Lubelskiego Partnerstwa na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy podczas posiedzeń plenarnych. Zainteresowanie tematem i zaangażowanie Partnerów w działania podejmowane w ramach projektu

dowodzi, że trudna sytuacja osób młodych na rynku pracy w województwie lubelskim jest powszechnie uświadomionym problemem i przedmiotem szczególnej troski. Na bazie tego zaangażowania prowadzone będą dalsze działania w ramach Partnerstwa nakierowane na upowszechnianie i wykorzystanie wypracowanych rekomendacji celem doprowadzenia do poprawy sytuacji osób młodych kończących edukację i wchodzących na ścieżkę aktywności zawodowej.

I. Diagnoza sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim

1. Zbiorowość mieszkańców woj. lubelskiego w wieku do 30 roku życia

Analiza zbiorowości mieszkańców województwa lubelskiego w wieku do 30 roku życia została przeprowadzona według stanu na koniec 2015 roku.

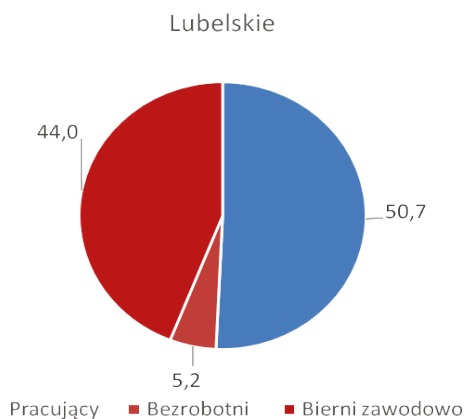
Według danych GUS w roku 2015 liczba młodych w wieku 15-29 lat w woj. lubelskim wynosiła 452 tys. osób, co stanowiło 22,4% liczby bezrobotnych ogółem (kraj 21,8%). W tej grupie osób ponad połowę stanowiły osoby do 25 roku życia (50,5%), które w większości nie posiadały doświadczenia zawodowego (59,2%).

Wyk. 1. *Ludność w wieku 15-29 lat w 2015 r. (woj. lubelskie)*

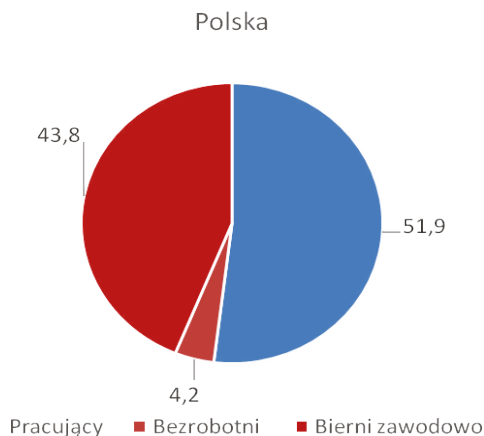
Źródło: Prezentacja: *Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych*, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

Najwięcej osób do 30 roku życia w 2015 r. stanowiły osoby pracujące (50,7%). Drugą co do wielkości grupą byli bierni zawodowo (44%), a bezrobotni stanowili zaledwie 5,2%. W okresie od stycznia do lipca 2015 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się 40 606 osób bezrobotnych do 25 roku życia, natomiast wyłączonych zostało 40 080 osób.

Wyk. 2. *Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej w 2015 r. (woj. lubelskie)*

Podobnie wygląda też struktura osób młodych w podziale na pracujących, biernych zawodowo i bezrobotnych w skali kraju (wykres nr 3).

Wyk. 3. *Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej w 2015 r. (Polska)*

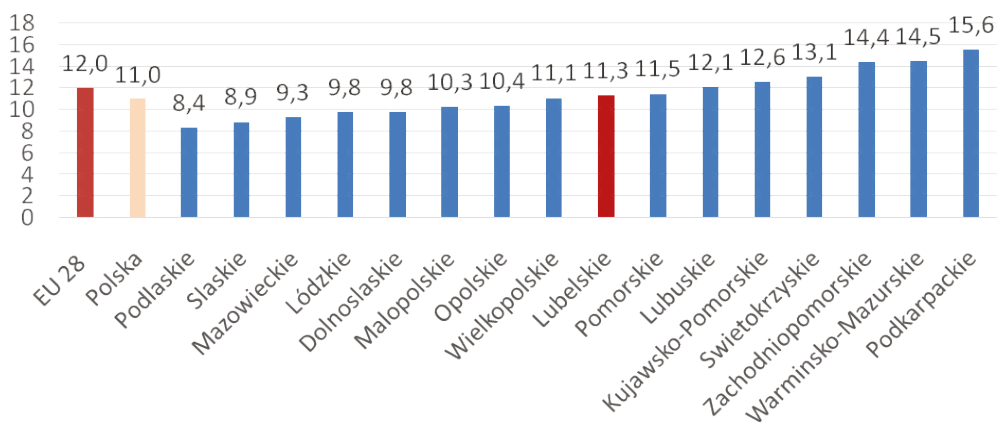
Źródło: Prezentacja: *Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych*, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

Najczęstsze przyczyny bierności zawodowej wskazywane przez osoby młode do 30 roku życia to przede wszystkim: nauka i uzupełnianie kwalifikacji, obowiązki rodzinne związane m.in. z opieką nad dziećmi i innymi osobami wymagającymi opieki oraz zniechęcenie dotychczasowymi poszukiwaniami pracy.

Brak aktywności zawodowej spowodowany jest niejednokrotnie świadomym wyborem, gdyż młodzi rodzice są w stanie zrezygnować z kariery zawodowej by móc sprawować bezpośrednią opiekę nad dzieckiem. Niektóre środowiska pracodawców wskazują, że nowa pomoc socjalna państwa może również stwarzać warunki ku temu, by dłużej pozostawać w tej grupie biernych zawodowo. Brak jest jednak aktualnych badań czy analiz, które po-

twierdzałyby to zjawisko. Rozwiązaniem problemu jest odpowiednia polityka aktywizacji zawodowej, która poprzez wprowadzanie zachęt dla pracodawców zatrudniających osoby młode, czy instrumentów umożliwiających zdalną pracę bez konieczności wychodzenia z domu (np. telepraca) zachęci młodych ludzi do podejmowania i utrzymywania zatrudnienia, pozwalając im łączyć pracę zawodową z bezpośrednią opieką nad dzieckiem.

Największy udział osób młodych (NEET)¹ w wieku 15-24 lata, tj. nie pracujących, nie doksztalających się i nie uczących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej odnotowały woj. podkarpackie (15,6%), warmińsko-mazurskie (14,5%) i zachodniopomorskie (14,4%). Najniższy odsetek NEET-ów jest w woj. podlaskim (8,4%), śląskim (8,9%) i mazowieckim (9,3%). Województwo lubelskie zajmuje 9 pozycję (11,3%) na liście województw pod względem udziału osób młodych (NEET) w wieku 15-24 lata w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Wyk. 4. Udział osób młodych w wieku 15-24 lata nie pracujących, nie doksztalających, nie uczących się (NEET) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej

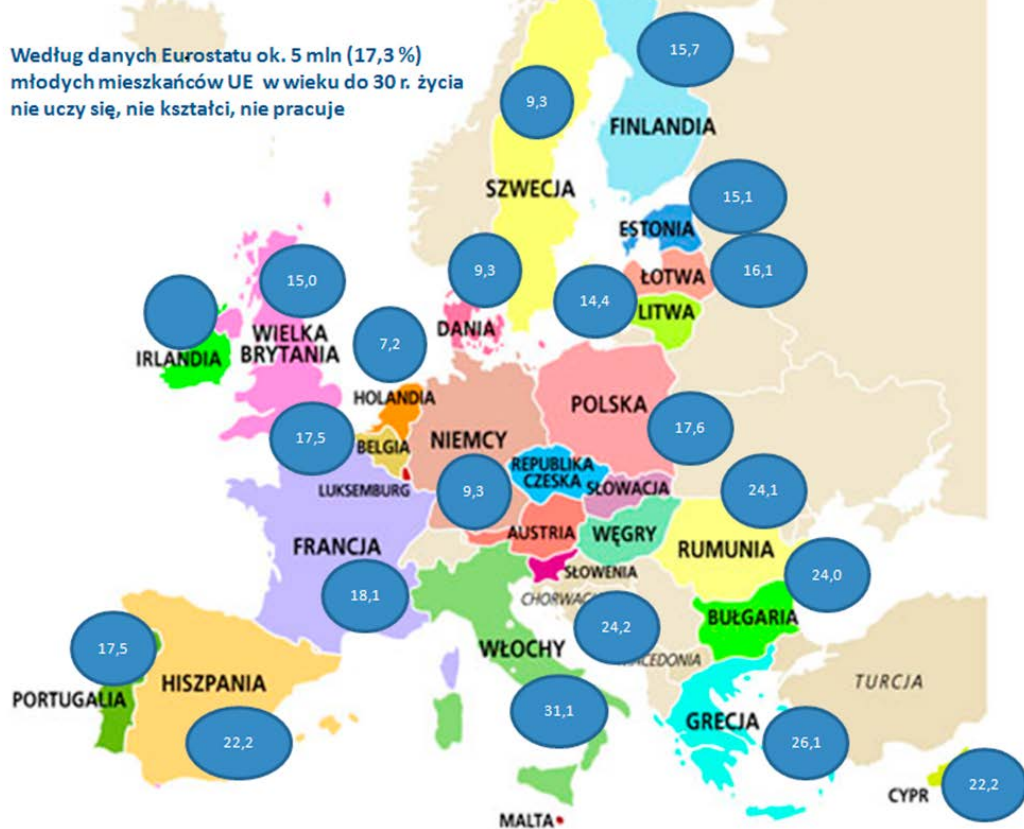
Źródło: Prezentacja: *Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych*, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

Młodych NEET-ów coraz częściej nazywa się „pokoleniem konsumpcyjnym”. Mieszkają u rodziców, nie uczą się, nie pracują. W Europie ten styl preferuje już 5 mln osób w wieku 20-24 lat. Osoby młode urodzone po 1996 r. określa się mianem „Pokolenia Z”. Z jednej strony są to osoby mobilne, znające dobrze języki obce, które świetnie odnajdują się w nowoczesnych technologiach, z drugiej oczekujące dobrze płatnej pracy, dopasowanej do ich kompetencji i umiejętności.

¹ Zgodnie z definicją przyjętą w PO WER osoba młoda z kategorii NEET jest to osoba w wieku 15-29 lat, która spełnia łącznie trzy warunki: nie pracuje (tj. jest bezrobotna lub bierna zawodowo), nie kształci się (tj. nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym) ani nie szkoli (tj. nie uczestniczy w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy).

Młodzież niepracująca i nieucząca się w krajach UE(w %)

Według danych Eurostatu ok. 5 mln (17,3 %) młodych mieszkańców UE w wieku do 30 r. życia nie uczy się, nie kształci, nie pracuje

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

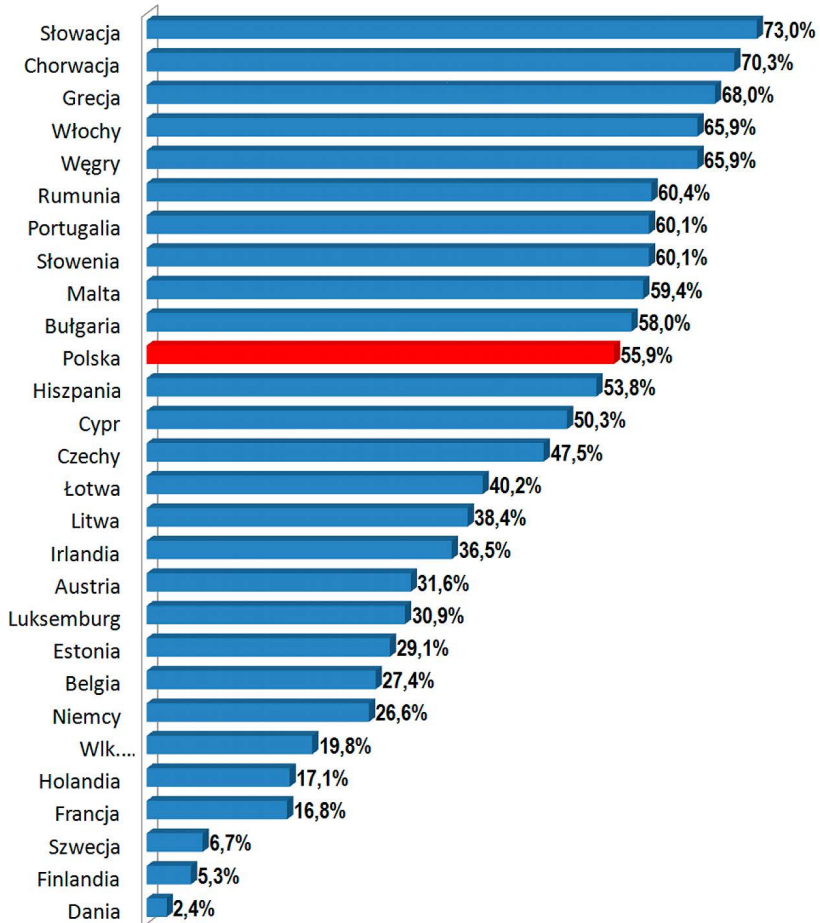

„BAMBOCCIONI”

tak we Włoszech nazywane jest zjawisko mieszkania dorosłych dzieci z rodzicami.

Osoby młode mało zarabiają, nie mają zdolności kredytowej, co skutkuje ograniczonymi możliwościami mieszkaniowymi. Dlatego decydują się na długotrwałe mieszkanie razem z rodzicami.

Odsetek osób w wieku 25-29 lat mieszkających z rodzicami

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

SZTAFETA POKOLEŃ

POKOLENIE Z

Osoby urodzone po 1996 r.

Cechuje je mobilność, dobra znajomość języków obcych oraz swobodne wykorzystywanie nowoczesnych technologii. Oczekują dobrze płatnej pracy, dopasowanej do ich umiejętności, kwalifikacji i życiowych przyzwyczażeń. Sporą uwagę przywiązują do życia prywatnego, oczekując dużej swobody i elastycznego czasu pracy. Mają duży apetyt na życie i nie chcą się ograniczać – praca nie może ich ograniczać.

POKOLENIE Y

Osoby urodzone do 1995 r.

Chcą pracować, ale nie całe życie – myślą o przyszłości na emeryturze, planują długoterminowo, chętnie zakładają własny biznes. Dobrze rozwiązują częste problemy, ale słabiej radzą sobie z niestandardowymi. Nie mają wygórowanych oczekiwań finansowych. Czas wolny wolą poświęcać na hobby lub spędzać go z rodziną.

POKOLENIE X

Osoby urodzone w latach 1965-1975

Często określane mianem tzw. „białych kołnierzyków” dla których praca była i jest najważniejsza. Z wiekiem coraz bardziej doceniają równowagę pomiędzy pracą a życiem prywatnym. To pokolenie zadaniowe, nie biorące udziału w „wścigi szczurów”

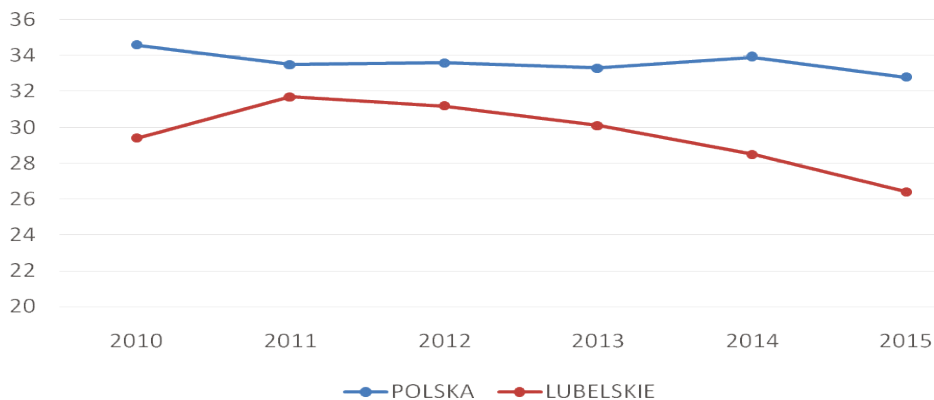
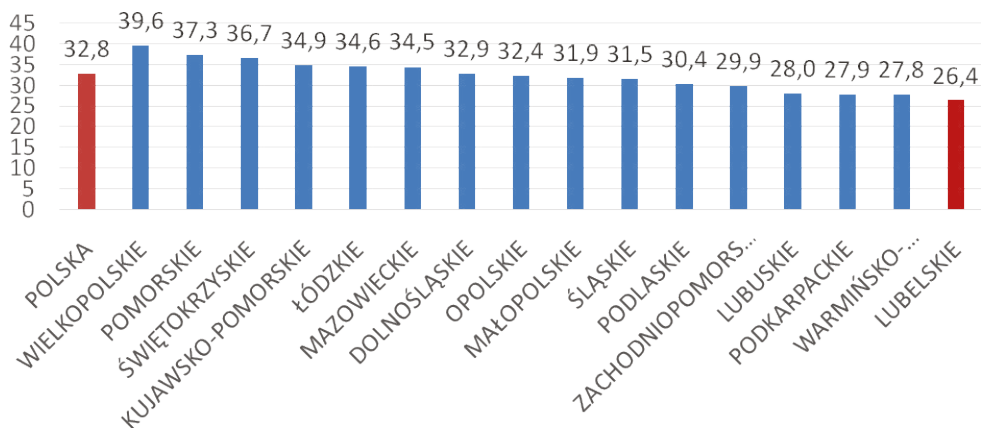
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pracuj.pl, wikipedia.pl.

Województwo lubelskie ma najniższy wskaźnik aktywności zawodowej² osób w wieku 15-24 lata i wynosi on 26,4%, najwyższy wskaźnik odnotowało natomiast woj. wielkopolskie 32,8%. Przyczyną niskiego współczynnika aktywności zawodowej w woj. lubelskim jest przede wszystkim niska aktywność młodzieży wynikająca z przedłużania wejścia na rynek pracy z uwagi na kontynuowanie nauki oraz bezrobocie.

Polska odzwierciedla średnią unijną głównych wskaźników zatrudnienia młodzieży z 44,4% osób młodych zatrudnionych, 15,5% NEET i 16,5% bezrobotnych.

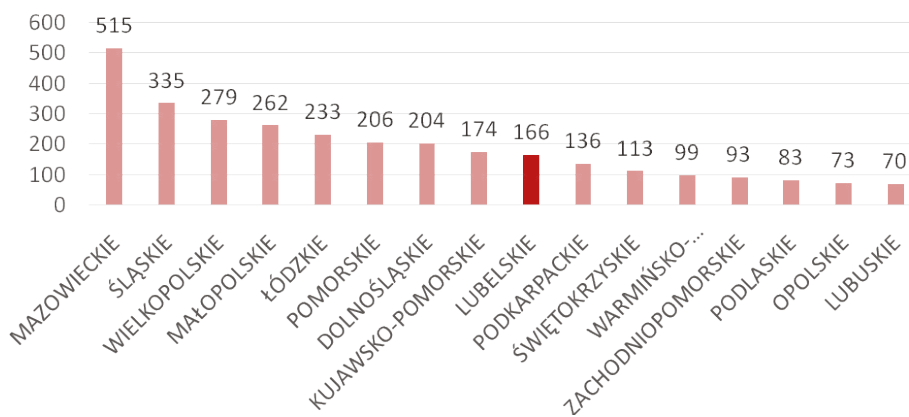
² Procentowy udział aktywnych zawodowo (czyli osób pracujących lub niepracujących a zainteresowanych podjęciem pracy – bezrobotnych) w ogólnej liczbie ludności danej kategorii wyróżnianej ze względu na wiek, poziom wykształcenia, stan cywilny itp. Najczęściej i zgodnie z BAEL (Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności) współczynnik aktywności zawodowej występuje jako udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Wyk. 5/6. Współczynnik aktywności zawodowej osób w wieku 15-24 lata

Źródło: Prezentacja: Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych, dr Sławomir Działuch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

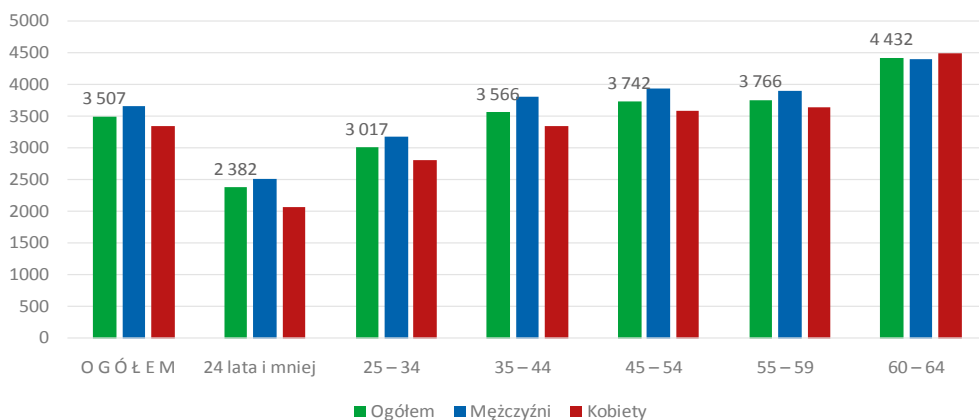
W roku 2015 największą liczbę pracujących w wieku 15-29 lat odnotowano w woj. mazowieckim (515 tys.) i śląskim (335 tys.), najmniejszą zaś w woj. lubuskim (70 tys.) i opolskim (73 tys.). W województwie lubelskim w roku 2015 pracowało 166 tys. osób w wieku do 30 roku życia.

Wyk. 7. Pracujący w wieku 15-29 lat w 2015 r.

Źródło: Prezentacja: Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

Według badań Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie³ najważniejsze aspekty pracy dla osób młodych to przede wszystkim: dobra praca (odsetek wskazań ponad 68%), rozwijanie się, uczenie nowych rzeczy, atmosfera w pracy i dobre relacje z innymi (ok. 50%). Z badań można również wnioskować, że oczekiwania płacowe niepracujących są wyższe niż realnie występujące zarobki, a wygórowane oczekiwania płacowe są czynnikiem dezaktywizacji zawodowej młodych.

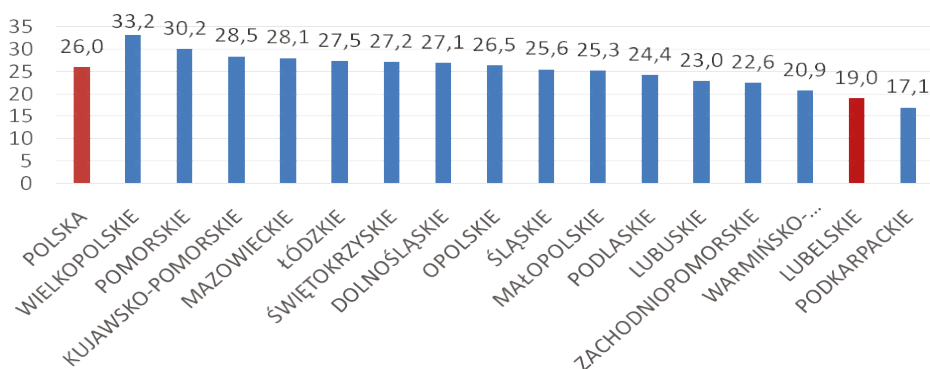

Wyk. 8. Przeciętne wynagrodzenia brutto w województwie lubelskim w październiku 2014 r.

Źródło: Prezentacja: Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

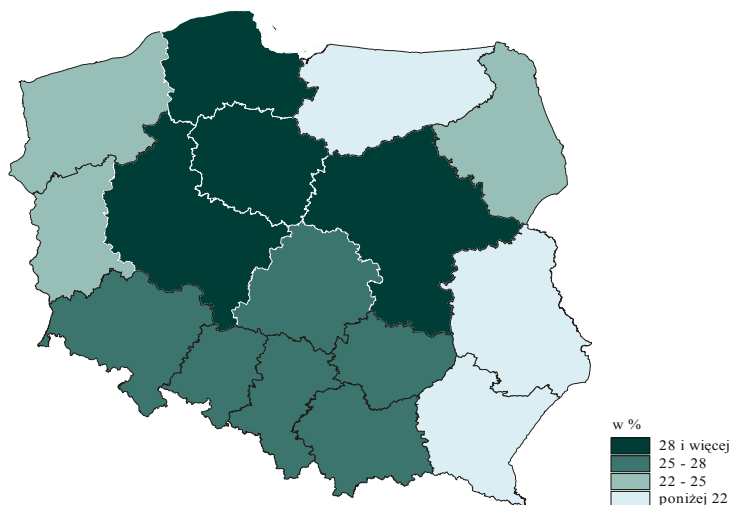
³ Źródło: Czynniki aktywności zawodowej osób młodych, WUP w Lublinie, Lublin 2016.

Wskaźnik zatrudnienia (*employment rate*) to jeden z podstawowych wskaźników rynku pracy. Mówi o procentowym udziale ludności pracującej w ogólnej liczbie ludności danej kategorii (wyróżnionej ze względu na wiek, poziom wykształcenia, miejsce zamieszkania itp.). Najczęściej i zgodnie z Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności wskaźnik zatrudnienia oznacza udział pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej. W 2015 r. najwyższy wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata odnotowało woj. wielkopolskie (33,2%) i pomorskie (30,2%), najniższy zaś wystąpił w woj. podkarpackim (17,1 %) i lubelskim (19,0%).

Wyk. 9. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata w 2015 r.

Źródło: Prezentacja: Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

Rys. 1. Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata w 2015 r.

Źródło: Prezentacja: Osoby młode na rynku pracy w świetle danych statystycznych, dr Sławomir Dziaduch – Kierownik Lubelskiego Ośrodka Badań Regionalnych Urzędu Statystycznego w Lublinie, wrzesień 2016.

W tej liczbie znajdują się również, tzw. prekariusze. Prekariat to kategoria społeczna opisująca osoby zatrudnione na podstawie tzw. elastycznych form zatrudniania. Za twórcę tego pojęcia uznaje się Guya Standinga – profesora Uniwersytetu w Bath oraz założyciela i prezesa Basic Income Earth Network. Prekariusze to osoby pozbawione podstawowych gwarancji: zatrudnienia, pracy, dochodu i bezpieczeństwa. Te problemy najczęściej dotyczą właśnie młodych do 30 roku życia. Są młodzi, dobrze wykształceni, pracujący na tzw. umowach „śmieciowych” z niskim wynagrodzeniem. W Polsce często nie widzą dla siebie perspektyw i myślą o emigracji. Prekaryzacja rynku pracy, brak jego stabilności, niska absorpcja osób o wysokich kompetencjach to rzeczy, które przesądzają o tym, że w Polsce ludzie do 30 r. życia mają ograniczone możliwości. Różne źródła i szacunki pokazują, że pracujących na tzw. umowy „śmieciowe”, czyli o dzieło i zlecenie jest ok. 1,5 mln. Autorzy raportu „Młodzi 2011”⁴ wskazują, że „dwoisty rynek pracy staje się szczególnie poważnym problemem dla ludzi młodych, albowiem może dla nich oznaczać trwałe balansowanie w roli pracownika nieustannie stażującego”. Raport wskazuje również na potencjały młodzieży, które należałoby brać pod uwagę przy planowaniu procesów aktywizacyjnych, takie jak aspiracje i chęć korzystania z dobrodziejstw społeczeństwa konsumpcyjnego i wolności.

2. Osoby młode będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 49) wyróżnia osoby uznane za będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, a tym samym te, do których skierowane powinny być różnego rodzaju działania mające na celu ich aktywizację.

Do osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaliczamy osoby bezrobotne:

- do 30 roku życia,
- długotrwale bezrobotne,
- bezrobotne powyżej 50 roku życia,
- bezrobotne korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej,
- bezrobotne posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia lub co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia,
- bezrobotne niepełnosprawne.

Według danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej województwo lubelskie posiada najwyższy odsetek bezrobotnych w wieku do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych⁵.

---

⁴ Raport „Młodzi 2011” powstał w wyniku prac interdyscyplinarnego zespołu pod kierunkiem Michała Boniego, a jego autorką jest prof. Krystyna Szafranec z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Opracowanie zawiera analizę młodego pokolenia w obszarach aspiracji i oczekiwań, demografii, edukacji i rynku pracy, a także rekomendacje działań i wskazania dla polityk publicznych.

⁵ Źródło: <http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane>, stan na: czerwiec 2016.

Tab. 1. Bezrobotni do 30 roku życia w województwie lubelskim

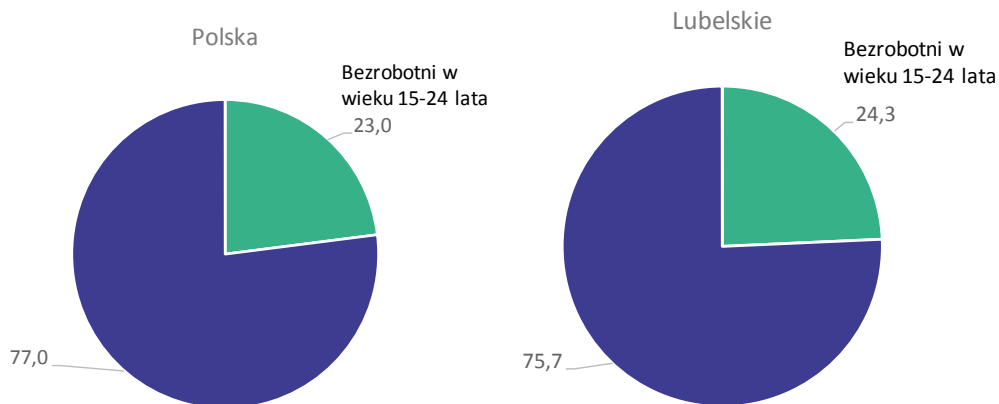
L.p.	województwo	liczba bezrobotnych ogółem	w tym do 30 roku życia	odsetek
1	lubelskie	95 799	31 026	32,4%
2	świętokrzyskie	59 573	18 255	30,6%
3	podkarpackie	107 982	33 079	30,6%
4	małopolskie	103 435	31 370	30,3%
5	podlaskie	50 271	15 235	30,3%
6	wielkopolskie	81 912	23 457	28,6%
7	kujawsko-pomorskie	98 898	28 030	28,3%
8	warmińsko-mazurskie	72 347	20 208	27,9%
9	pomorskie	66 896	18 638	27,9%
10	opolskie	32 812	8 630	26,3%
11	mazowieckie	202 025	52 173	25,8%
12	lubuskie	33 449	8 495	25,4%
13	zachodniopomorskie	66 683	16 411	24,6%
14	śląskie	130 693	31 364	24,0%
15	łódzkie	98 979	22 608	22,8%
16	dolnośląskie	90 706	20 624	22,7%
	POLSKA	1 392 460	379 603	27,3%

Omawiana grupa bezrobotnych to w przeważającej większości osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, gdyż ponad połowę młodych do 30 roku życia w 2015 r. stanowiły osoby:

- do 25 r. życia (50,5%),
- długotrwale bezrobotne (46,9%),
- posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (22,1%),
- niepełnosprawne (1,6%),
- korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (0,2%).⁶

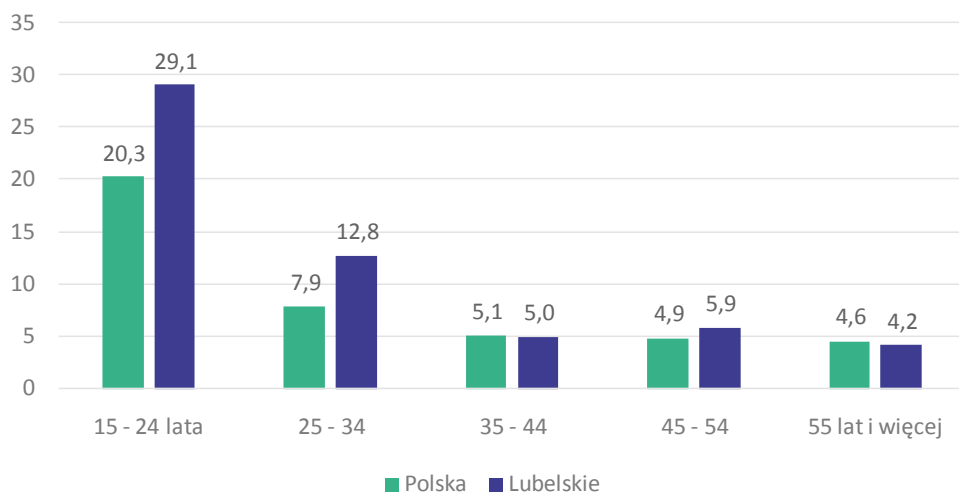
Z danych GUS wynika, że w IV kw. 2015 r. bezrobotni w wieku 15-24 lata w Polsce stanowili 23% populacji. W woj. lubelskim grupa ta stanowiła 24,3%.

⁶ Źródło: Analiza sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim 2015 r., WUP w Lublinie, Lublin 2016.

Wyk. 10. Struktura bezrobotnych wg wieku w IV kw. 2015 r.

Dokonując analizy stopy bezrobocia pod względem wieku według stanu w IV kwartale 2015 należy stwierdzić, że najwięcej osób stanowili młodzi w wieku 15-24 lata.

Wyk. 11. Stopa bezrobocia wg wieku w IV kw. 2015 r.

Na koniec 2015 r. najliczniejszą kategorią bezrobotnych do 30 roku życia pod względem czasu pozostawania bez pracy w woj. lubelskim stanowiły osoby ze stażem bezrobocia od 1-3 miesięcy (23,7%). Podobna sytuacja miała miejsce w skali kraju, gdzie osoby nie pracujące od 1-3 miesięcy stanowiły 26,2% omawianej kategorii bezrobotnych. Pod względem poziomu wykształcenia najczęściej osób legitymowało się wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (27,5%) oraz wyższym (21,2%). Najmniej w ewidencji bezrobotnych do 30 r. życia odnotowano osób posiadających wykształcenie zasadnicze zawodowe (14,8%)⁷.

⁷ Źródło: Analiza sytuacji na rynku pracy w woj. lubelskim 2015 r., WUP w Lublinie, Lublin 2016

Analiza realizacji Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2015-2017 za rok 2015 wskazuje, iż pomimo dotychczasowych działań ukierunkowanych na poprawę sytuacji osób młodych nadal jest ona poważna i wymaga interwencji. Szczególnie ważne są wszelkie zadania wspierające osoby młode w trakcie ich wchodzenia na rynek pracy, które skutkują wyposażeniem młodych w umiejętności i kwalifikacje odpowiadające oczekiwaniom rynku pracy. Szybko zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i związane z tym zmiany w oczekiwaniach rynku pracy sprawiają, że coraz większą rolę zaczynają odgrywać obok formalnych, również nieformalne kwalifikacje na rynku pracy. To sprawia, że ważne jest rozwijanie takich inicjatyw, jak Zintegrowany System Kwalifikacji, które pozwalają na lepsze planowanie kariery zawodowej oraz zwiększanie efektywności inwestycji w kapitał ludzki i lepsze dopasowanie popytu i podaży na rynku pracy. W tym kontekście należy również wspierać działania skierowane do osób kończących wyższe uczelnie w wejściu na rynek pracy. Zdarza się, że podejmują one zatrudnienie, które nie odpowiada ich kwalifikacjom i prowadzi do utraty ich kapitału ludzkiego. Istnieje również potrzeba stałego doskonalenia programów szkolnictwa zawodowego i dostosowywanie ich do potrzeb rynku pracy. Realizacja takich działań jak *Przegląd i aktualizacja podstaw programowych kształcenia w zawodach we współpracy z pracodawcami* umożliwi dopasowanie treści nauczania do oczekiwań rynku pracy i uniknięcie problemu niedopasowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy zwiększającego ryzyko bezrobocia⁸. Ważną rolę do odegrania w tych procesach mogą mieć również międzysektorowe partnerstwa lokalne, które jako platformy współpracy i dialogu mogą przyczynić się do lepszego zrozumienia zmian zachodzących na rynku pracy i zaproponowania odpowiednich rozwiązań adekwatnych do potrzeb rynku pracy.

---

⁸ Sprawozdanie roczne z realizacji Krajowego Planu Działań na rzecz Zatrudnienia na lata 2015-2017 za rok 2015, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2016.

II. Rekomendacje działań na rzecz poprawy sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w województwie lubelskim

1. Zakres i podstawy rekomendacji

Rekomendacje są wynikiem projektu realizowanego w odpowiedzi na konkurs „Zwiększenie zakresu i trafności oferty aktywizacyjnej wobec osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy” w ramach II Osi priorytetowej Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i prywatnych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku prac, w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 8vii.

Konkurs został ogłoszony przez Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego (DWF) w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który pełni rolę Instytucji Pośredniczącej dla Osi I Osoby młode na rynku pracy oraz Osi II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji PO WER. Konkurs ten powiązany jest z konkursami i naborami wniosków ogłaszanych w ramach Osi I Osoby młode na rynku pracy PO WER, na projekty mające na celu wsparcie osób młodych, udzielane zgodnie ze standardami określonymi w Planie realizacji Gwarancji dla młodzieży w Polsce.

Autorem projektu „Lubelskie partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy” jest Lubelska Fundacja Rozwoju. Jego celem jest wypracowanie i upowszechnienie w województwie lubelskim zestawu rekomendacji, który będzie wykorzystany przez instytucje rynku pracy przy udzielaniu wsparcia osobom młodym znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Projekt przewidywał utworzenie partnerstwa interesariuszy rynku pracy w województwie lubelskim. Partnerstwo to zostało powołane 23 czerwca 2016 roku w Lublinie. W dniu powołania przystąpiło do niego 61 podmiotów, a w kolejnych tygodniach złożone zostały następne deklaracje. Ostatecznie do Partnerstwa przystąpiło 68 instytucji. Liderem Partnerstwa jest Lubelska Fundacja Rozwoju, a wśród członków znalazły się: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, Powiatowe Urzędy Pracy z terenu województwa lubelskiego, Lubelska Wojewódzka Komenda OHP, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, wyższe uczelnie, Urząd Statystyczny w Lublinie, szkoły ponadgimnazjalne, przedsiębiorcy i podmioty ich zrzeszające, organizacje pozarządowe i ich związki, Lokalne Grupy Działania, Młodzieżowa Rada Miasta

Lublin. Tak szeroka reprezentacja podmiotów działających na rynku pracy województwa lubelskiego daje gwarancję reprezentowania wszystkich środowisk i wypracowania optymalnych rozwiązań dla regionu.

Partnerstwo przy opracowywaniu rekomendacji wzięło pod uwagę zapisy Strategii Europa 2020, strategii regionalnych, Planu realizacji Gwarancji dla młodzieży w Polsce, działań współfinansowanych PO WER oraz innych programów operacyjnych, w szczególności RPO Województwa Lubelskiego, wniosków z działań podejmowanych przez WUP w Lublinie ze środków Funduszu Pracy na przygotowanie organizacji konkursów regionalnych.

Na początku realizacji projektu przeprowadzono diagnozę potrzeb ludzi młodych w województwie i zebrano wszystkie dotychczasowe raporty i opracowania z ostatnich lat. W ten sposób powstał „Raport z diagnoz, badań i analiz dotyczących potrzeb i potencjału osób młodych, potrzeb i możliwości lokalnych rynków pracy, w tym pracodawców województwa lubelskiego” (dostępny na stronie projektu). Był on punktem wyjścia i podstawą do dalszej pracy oraz przygotowania rekomendacji. Zawiera informacje, które pokazują sytuację ludzi młodych w perspektywie instytucji rynku pracy, instytucji zajmujących się młodzieżą, pracodawców i samych osób młodych w kontekście ich aktywności na rynku pracy.

Wymagania konkursowe obligowały do przygotowania minimum jednego zestawu rekomendacji wypracowanego w ramach Partnerstwa, które zostaną wykorzystane przez Instytucje Rynku Pracy przy udzielaniu wsparcia osobom młodym znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Na zestaw rekomendacji musiały składać się co najmniej:

- Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego.
- Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER.
- Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPiPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I PO WER.
- Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania Partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości.

Poza czterema wskazanymi obszarami, można było zaproponować rekomendacje dodatkowe, szczegółowe, dotyczące wspierania osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w danym województwie.

Prace nad zestawem rekomendacji trwały od czerwca do grudnia 2016 roku.

2. Metodologia sporządzania zestawu rekomendacji

Zgodnie z założeniami konkursu oraz zapisami projektu „Lubelskie Partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy” rekomendacje musiały być wypracowane w ramach Partnerstwa. To z góry zakładało pracę grupową i dochodzenie do ostatecznych zapisów w wyniku wieloetapowej procedury.

Już we wniosku o dofinansowanie projektu znalazły się zapisy o zaproszeniu do współpracy bardzo szerokiego kręgu podmiotów z województwa lubelskiego, które zajmują się problematyką ludzi młodych i rynku pracy. Instytucje wchodzące w skład Partnerstwa oddelegowały swoich przedstawicieli do prac w poszczególnych grupach roboczych. Tak szerokie grono ekspertów wymagało dobrania odpowiedniej metodologii i bardzo dokładnego planu działania w grupach.

Na etapie przygotowania projektu przyjęto założenie, że rekomendacje nie będą opracowywane od początku w czterech wskazanych obszarach tematycznych. Mogłoby to spowodować zbyt mocne skupienie się na wyznaczonych tematach, a w konsekwencji pominięcie powiązań pomiędzy obszarami oraz zagadnień istotnych dla wspierania ludzi młodych (w tym grupy NEET), leżących poza pierwotnie założonym zakresem, ale istotnym dla całości. Zaplanowano powołanie pięciu tematycznych grup roboczych, o charakterze przekrojowym, a każda z nich miała zająć się wszystkimi czterema obszarami rekomendacji:

- System edukacji a przygotowanie do wejścia na rynek pracy.
- Dystrybucja ofert pracy w regionie i formy wsparcia osób młodych w poszukiwaniu zatrudnienia.
- Wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej.
- Uwarunkowania w zakresie zatrudniania osób młodych.
- Możliwości w zakresie uzupełniania i zmiany kwalifikacji.

W efekcie pozwoliło to utworzyć matrycę powiązań:

REKOMENDACJE	Obszar 1 - Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego	Obszar 2 - Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER	Obszar 3 - Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPIPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPIPS w ramach Osi I PO WER	Obszar 4 - Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania Partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości
GRUPY ROBOCZE				
1 Grupa robocza 1 - System edukacji a przygotowanie do wejścia na rynek pracy				
2 Grupa robocza 2 - Dystrybucja ofert pracy w regionie i formy wsparcia osób młodych w poszukiwaniu zatrudnienia				
3 Grupa robocza 3 - Wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej				
4 Grupa robocza 4 - Uwarunkowania w zakresie zatrudniania osób młodych				
5 Grupa robocza 5 - Możliwości w zakresie uzupełniania i zmiany kwalifikacji				

Członkowie Partnerstwa, ich pracownicy, współpracownicy i wolontariusze zgłaszali się do grup roboczych zgodnie z posiadanymi kompetencjami. Wszyscy to wysokiej klasy specjaliści, od lat zajmujący się osobami młodymi i rynkiem pracy. Można było uczestniczyć w pracach więcej niż jednej grupy. Łącznie w pracę zaangażowane były 103 osoby.

Każdą z grup prowadził moderator – specjalista w danej dziedzinie, z wieloletnim doświadczeniem w pracy grupowej. Dodatkowo personel projektu wspomagany Zespołem Ekspertckim współpracując z moderatorami koordynował pracę grup, przekazywał na bieżąco informacje pomiędzy moderatorami i koordynatorem projektu i nadał ostateczny kształt wypracowanym przez grupy rekomendacjom, starając się pozostawić jak najwięcej autorskich zapisów uczestników.

Pierwszy etap pracy przewidywał trzy całodziennie sesje robocze w każdej z grup. Założono stosowanie metody burzy mózgów i mapowania, aby maksymalnie wykorzystać potencjał uczestników, z których każdy posiadał bardzo duże doświadczenie w pracy z młodzieżą. To pozwoliło na szeroką analizę problemów, spojrzenie z różnych perspektyw i wstępne zaproponowanie rozwiązań, które były dopracowywane w kolejnych etapach. Przeprowadzono także gry symulacyjne, analizowano studia przypadku, zastosowano metodę obserwacji uczestniczącej, dyskusji moderowanej. Zajęcia odbywały się nie tylko w salach warsztatowych, ale także w formie wizyt studyjnych u partnerów. Zapraszano również gości spoza członków Partnerstwa. Pozwoliło to na bezpośrednie spotkania z pracodawcami, pracownikami instytucji otoczenia biznesu, studentami ostatnich lat, absolwentami szkół i uczelni oraz młodzieżą, która uzyskiwała wsparcie w ramach projektów Ochotniczych Hufców Pracy. Dzięki temu powstały pierwsze wersje rekomendacji. Ponieważ każda grupa zajmowała się przekrojowo wszystkimi obszarami, część rekomendacji dotyczyła tych samych problemów, proponowała podobne rozwiązania. Na tym etapie nie pojawiły się propozycje wzajemnie się wykluczające. Na bazie wyników pracy grup roboczych przygotowano wstępną wersję rekomendacji.

Rekomendacje wstępne

Zaprezentowane wyżej podejście pozwoliło na uzyskanie bardzo trafnej propozycji rozszerzenia zakresu rekomendacji o dodatkowy obszar edukacji. Choć pierwotnie nie był on przewidywany, to uznano go za istotny dla wspierania osób młodych, w tym grupy NEET, przez Instytucje Rynku Pracy. W trzech grupach roboczych, niezależnie od siebie, zwrócono uwagę, że znaczna część problemów ma swą genezę w okresie wcześniejszym, zanim młody człowiek trafi do grupy nie pracującej, nie uczącej się i nie szkolącej się. To w procesie edukacji formują się postawy związane z wychowaniem „do pracy” oraz umiejętności „miękkie” ułatwiające kontakty i prezentowanie własnych atutów. To wówczas zdobywa się kompetencje ukierunkowane na podjęcie pierwszej pracy. To na tym etapie kształtują się predyspozycje związane z przedsiębiorczością – rozumianą zarówno jako forma aktywności społecznej, jak i potencjalna możliwość założenia własnej działalności gospodarczej. Wszystkie te aspekty zostały uwzględnione w zapisach rekomendacji, zgodnie z zasadą, że trzeba prewencyjnie pracować z młodzieżą, aby jak najmniejszy odsetek

osób młodych trafiał do grupy NEET, a jeżeli trafi, to aby wsparcie udzielane przez IRP było skuteczniejsze. W ten sposób powstała pierwsza wersja dodatkowych rekomendacji dla Obszaru Edukacja. Ze względu na dużą ilość propozycji z różnych grup podobne rekomendacje zostały scalone.

Przez wszystkie grupy bardzo mocno została zaakcentowana potrzeba pomocy w zakładaniu działalności gospodarczej przez ludzi młodych. Ta forma wsparcia mieści się w zakresie I Osi Priorytetowej PO WER. Rekomendacje w tym obszarze poszły dużo szerzej, proponując włączenie doświadczonych przedsiębiorców w proces wyboru i oceny wniosków potencjalnych start-upów, wspieranie ich przez praktyków w dalszych etapach rozwoju firmy, a także stworzenia w województwie lubelskim całego systemu akceleracji pomysłów biznesowych. Część rekomendacji została oceniona przez ekspertów jako obciążona bardzo dużym ryzykiem i skierowana do zaopiniowania przez instytucje uczestniczące w testowaniu oraz grupy robocze na dalszym etapie prac, a także rozstrzygnięcia czy pozostaną w ostatecznej wersji raportu, czy zostaną odrzucone.

Wśród osób pracujących w grupach dużą część stanowili przedstawiciele beneficjentów realizujących projekty w ramach I Osi Priorytetowej PO WER. Ich doświadczenie i wnioski z praktyki pozwoliły sformułować propozycje usprawnień i zmiany kryteriów przy naborach planowanych w kolejnych latach. Rekomendacje obejmują zarówno konkursy ogłaszane przez WUP w Lublinie jak i MRPiPS.

Pewną trudność sprawiło grupom przyporządkowanie pomysłów usprawnień w systemie wsparcia osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej oraz Komendę Główną OHP – Obszar 2 i 3. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych PO WER przewiduje bardzo zbliżone typy projektów w I Osi Priorytetowej PO WER dla różnych działań. W rzeczywistości są one skierowane do innych grup docelowych, praktyczne ich zastosowanie w projektach PO WER bardzo się różni, ale zaproponowane rekomendacje mogą być przydatne zarówno dla WUP w Lublinie, MRPiPS oraz KG OHP. Podczas dyskusji i we współpracy z ekspertami przyporządkowano je do Obszaru 2 i 3 według istotności dla poszczególnych grup docelowych.

Członkowie Partnerstwa wykazywali duże zaangażowanie w prace grup, poświęcali dużo czasu podczas regularnych spotkań roboczych i na posiedzeniach plenarnych oraz w formie indywidualnych kontaktów z moderatorami, ekspertami i personelem projektu. Od początku dawało to mocny sygnał, że Partnerstwo nie zakończy się wraz z ustaniem finansowania projektu, ale ma szansę na trwałość. Pojawiły się propozycje opracowania procedur, które zapewnią dalsze funkcjonowanie Partnerstwa. Dzięki temu ukształtował się wstępny zarys rekomendacji dla Obszaru 4.

Testowanie

Rekomendacje zostały poddane testowaniu. Rozesłano je do IRP, wszystkich Członków Partnerstwa oraz innych instytucji, które zajmują się wsparciem osób młodych, edukacją, integracją społeczną i rynkiem pracy. Przewidziano tu także panel dyskusyjny z pracodawcami. Dzięki temu uzyskano kilkadziesiąt uwag.

Podczas ostatnich dwóch sesji grupy robocze pracowały nad opiniami z testowania, nie skupiając się już tylko na swoich wcześniejszych obszarach. To kolejne rozszerzenie optyki patrzenia na wsparcie osób młodych, w szczególności z grupy NEET. Na tym etapie pojawiły się różne warianty rozwiązań, dokonano krytycznej analizy i wybrano zapisy najlepiej wpisujące się w założenia projektu. Dyskusje w grupach z udziałem moderatorów i ekspertów pozwoliły na przyjęcie ostatecznego stanowiska.

Równocześnie odbywały się sesje plenarne Partnerstwa, które miały charakter Grupy Sterującej. Każdy etap prac był zatwierdzany na sesjach. Dodatkowe uwagi pozwoliły na dopracowanie rekomendacji w ostatecznym kształcie. Przedstawianie argumentów, uzgadnianie stanowisk, docieranie ostatecznego kształtu rekomendacji trwało do końcowego posiedzenia plenarnego. Zaproponowano wówczas ostatnie korekty zapisów.

Rekomendacje końcowe

Rekomendacje dla Obszaru 1 zawierają propozycje zmian w zakresie sposobu dotarcia do jak najszerszej grupy osób młodych, w tym z grupy NEET. Uwzględniają propozycje efektywnych form rekrutacji do projektów. Przedstawiają także postulat przeprowadzenia pogłębionych badań i pełnego rozpoznania liczebności, struktury wiekowej, struktury przestrzennej zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET w województwie lubelskim. Dotychczasowe opracowania podają informacje o osobach zarejestrowanych w PUP i objętych aktywizacją przez IRP. Brakuje szczegółowych danych o osobach pozostających poza „systemem” wsparcia. Docelowo proponuje się stworzenie trwałego sposobu gromadzenia takich danych. We wstępnej wersji rekomendacji dla tego obszaru grupy zaproponowały stworzenie kilku nowych narzędzi informatycznych w formie baz danych, które dostarczałyby niezbędnych informacji osobom młodym podejmującym aktywność w edukacji i na rynku pracy. Po etapie testowania i dyskusjach w drugim etapie pracy, zrezygnowano z postulatu tworzenia nowych rozwiązań na rzecz promowania już istniejących. Przeważył argument wynikający z dotychczasowego doświadczenia. Większość nowych baz i portali skierowanych do ludzi młodych stworzonych w ramach projektów, przestaje funkcjonować po ustaniu finansowania, a te które formalnie są dostępne, tak naprawdę nie są aktualizowane i nie są użyteczne. Kolejna rekomendacja dotyczy wzmocnienia współpracy na linii system edukacji – rynek pracy. Pomimo wieloletnich wysiłków w dalszym ciągu jest tu dużo do zrobienia.

Powiązane z Obszarem 1 są rekomendacje dodatkowe z zakresu Edukacji. Dostrzeżono tu konieczność wprowadzenia systemowego doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej (w związku z planowaną reformą systemu oświaty zmiana powinna obejmować już klasy 7 i 8 szkoły podstawowej). Kolejna propozycja dotyczy wsparcia dla młodzieży mającej trudności z zaplanowaniem własnej ścieżki edukacyjnej. Systemowe rozwiązania wymagają zaangażowania profesjonalnej instytucji do takich zadań. Pierwotnie postulowano utworzenie nowego, niezależnego podmiotu – Centrum Promocji Kariery lub Centrum Kompetencji Zawodowych, ale ostatecznie, jako bardziej realne zaproponowano jego powołanie przy Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP.

Po ostatecznych konsultacjach wskazano jako odrębną rekomendację dotyczącą przygotowania nauczycieli do roli mentora motywującego ucznia do uzupełniania wykształcenia. Rekomendowano także promocję kształcenia zawodowego i zmiany w kształceniu zawodowym, w tym nowe podejście do metod potwierdzania kwalifikacji zawodowych. Wśród postulatów nowych działań znalazło się opracowanie systemu zachęt skłaniających pracodawców województwa lubelskiego do przyjmowania uczniów i studentów do praktycznej nauki zawodu. Niezwykle ważna wydaje się także rekomendacja związana z opracowaniem innowacyjnych sposobów pobudzania i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej młodzieży poprzez wprowadzenie edukacji z tego zakresu już od szkoły podstawowej, a także nowatorskie zaangażowanie młodych w działania w obszarze aktywności biznesowej i projektowej w różnych formach.

Rekomendacje dla Obszaru 2 zawierają propozycje zmian w prowadzonych konkursach w ramach I Osi Priorytetowej PO WER w województwie lubelskim. W chwili obecnej nie planuje się konkursów, ale może ulec to zmianie. Dlatego przygotowano propozycje usprawnień i zmiany kryteriów w przyszłych naborach. Znalazł się tu postulat preferowania w kryteriach tych powiatów, gdzie sytuacja NEET jest najtrudniejsza – województwo lubelskie jest pod tym względem zróżnicowane. Kolejna propozycja to zmniejszenie minimalnej ilości osób, które muszą być objęte projektem. Dotychczas realizowano projekty duże, co utrudniało indywidualne podejście do każdego uczestnika. Rekomenduje się także objęcie uczestników coachingiem przez cały czas trwania projektu oraz monitorowanie losu uczestników przez okres dwóch lat. Kolejna rekomendacja dotyczy wprowadzenia nowego instrumentu w projektach, który w uzasadnionych przypadkach uzupełni dotychczas dostępne narzędzia – Bon na opiekę. To propozycja zaliczkowego wypłacania środków na opiekę nad osobą zależną i ryczałtowego ich rozliczania przygotowana przez jedną z grup roboczych. Rozwiązanie to wzbudziło burzliwe dyskusje i spory w pozostałych grupach i podczas testowania. Ostatecznie uzgodniono, że będzie to wsparcie o takim zakresie, jaki już obecnie jest dostępny w projektach (pierwotnie był znacznie szerszy, proponował finansowanie dodatkowych kosztów). Będzie wypłacany zaliczkowo – jako odpowiedź na zidentyfikowany problem braku środków finansowych u potencjalnego uczestnika, który nie decyduje się na rozpoczęcie udziału we wsparciu, bo nie ma czym zapłacić za opiekę, a późniejsza refundacja tego nie rozwiązuje. Dla uproszczenia procedur rozliczenie będzie miało charakter ryczałtowy, bez gromadzenia dokumentów finansowych potwierdzających wydatki. Kolejna propozycja dotyczyła wprowadzenia preferencyjnych składek na ubezpieczenie społeczne dla grupy NEET rozpoczynających działalność gospodarczą. Ostatecznie odrzucono tę rekomendację. Uznano, że osoba, która zostaje przedsiębiorcą musi przestrzegać tych samych reguł, co pozostałe podmioty na rynku. Kolejną rekomendację poparły wszystkie grupy i instytucje uczestniczące w testowaniu, a także przedsiębiorcy w panelu dyskusyjnym. Dotyczy ona podniesienia jakości pomysłów na własną firmę. Zaproponowano włączenie doświadczonych ludzi biznesu w ocenę wniosków start-upów. Łączy się z tym kolejna propozycja systemowego wsparcia nowopowstałych podmiotów gospodarczych na wszystkich etapach rozwoju, a nie tylko na początku, jak jest obecnie. Dla zwiększenia trafności stosowanych narzędzi w kolejnej rekomendacji pojawiła się propozycja przeprowadzenia kompleksowych ba-

dań losu start-upów, które uzyskały dotacje na rozpoczęcie działalności. Brakuje danych dotyczących skuteczności takiego instrumentu i losów tych osób po „małym ZUS-ie”. Docelowo powinien powstać mechanizm stałego monitorowania takich podmiotów w długiej perspektywie.

Powiązane z Obszarem 2 są rekomendacje dodatkowe z zakresu Regionalnego wsparcia przedsiębiorców. Budowa systemowego wsparcia dla firm w województwie lubelskim jest adresowana do wszystkich przedsiębiorców, ale grupa NEET szczególnie go potrzebuje. Po długich dyskusjach zdecydowano o pozostawieniu propozycji, które pierwotnie nie znalazły się w zestawieniu podstawowym. Dotyczą one przygotowania standardowego zestawu dokumentów i procedur przy uzyskiwaniu pomocy na założenie i rozwój firmy – dla różnych instytucji i funduszy. Kolejna propozycja to zbudowanie modelu administracji publicznej przyjaznej i wspierającej przedsiębiorców oraz lepsze wykorzystanie zasobów lokalnych. Najszersza, wykraczająca nawet poza ramy projektu jest rekomendacja dotycząca wspierania powrotów do województwa mieszkańców emigrujących w celach edukacyjnych i zarobkowych. Zdecydowano o dołączeniu jej do pozostałych propozycji, ponieważ może ona pełnić funkcję prewencyjną, zapobiegawczą, w przypadku powrotu takich osób do naszego regionu. W sytuacji braku specyficznych instrumentów dla tej grupy, szybko może ona zasilić szeregi NEET. Pomimo wysokiego ryzyka, jakim są obarczone rekomendacje dodatkowe, zdecydowano o ich przedstawieniu IRP.

Rekomendacje dla Obszaru 3 zawierają specyficzne propozycje dla osób objętych wsparciem MRPiPS oraz KG OHP. W ramach tych projektów grupa docelowa wymaga szczególnego podejścia. Dlatego zaproponowano mechanizmy, które pozwolą dostosować odpowiednie narzędzia do konkretnych uczestników. W chwili obecnej zasady przygotowania wniosku o dofinansowanie wymagają zaplanowania szczegółowego zakresu działań, konkretnych szkoleń czy zakresu doradztwa. W fazie realizacji projektu po przeprowadzeniu diagnozy potrzeb danej osoby, może się okazać, że plany nie są odpowiednie do realnych potrzeb. Konieczne jest wprowadzenie możliwości elastycznej zmiany w projekcie, dopuszczenia zagregowanych „pakietowych” kosztów form wsparcia na etapie aplikowania w budżecie. Rozliczenie powinno następować na podstawie rzeczywiście poniesionych wydatków na poszczególne instrumenty. W ten sposób beneficjenci uzyskają możliwość skupienia się na znajdowaniu odpowiedniego instrumentu dla uczestnika, a nie szukaniu uczestnika na wolne miejsce na szkoleniu. Rekomendacja obejmuje także propozycję zniesienia minimalnej wartości projektu, co pozwoli na mniejsze przedsięwzięcia i zogniskowanie się na indywidualnych potrzebach osób młodych. Kolejna propozycja dotyczy zmniejszenia wskaźnika efektywności zatrudnieniowej projektów realizowanych w ramach PO WER skierowanych do NEET. Obecnie beneficjenci swój wysiłek poświęcają na osiągnięcie wskaźników, a nie na udzielenie najbardziej adekwatnego wsparcia uczestnikom. Kolejna rekomendacja dotyczy wprowadzenia Bonu na start. Ma on podobny charakter jak Bon na opiekę w Obszarze 2. To zaliczkowe i ryczałtowo rozliczane koszty dojazdów w projektach. Odpowiada na problem braku środków finansowych u uczestnika w pierwszej fazie, zanim otrzymałby refundację poniesionych wydatków. Pomysł ten budził duże kontrowersje, ostatecznie został ograniczony tylko do możliwości wykorzystania instrumentu zaliczkowego na wniosek uczestnika, jeżeli

zajdzie taka potrzeba. Można go stosować alternatywnie z rozliczaniem kosztów dojazdu w formie refundacji. Tu także pojawiły się obawy, że możliwość otrzymania zaliczki może być powodem zgłoszenia do projektu i przerwania udziału po otrzymaniu środków. Choć dostrzeżono takie ryzyko, to uznano, że może to w przypadku części uczestników przełamać barierę udziału we wsparciu. Ta rekomendacja była najdłużej uzgadniana przez uczestników grup roboczych, moderatorów i ekspertów.

Dodatkowo w Obszarze 3 może być wykorzystana część rekomendacji z Obszaru 2. W ramach realizacji projektów i działań podejmowanych przez KG OHP efektywnie wykorzystane mogą być także rozwiązania z Obszaru 1.

Rekomendacje dla Obszaru 4 zawierają procedury, zasady dalszej pracy i konkretne działania, które będą podjęte w celu zapewnienia trwałości Partnerstwa. Rekomendacja zawiera propozycję współpracy w zakresie wymiany informacji pomiędzy partnerami, co będzie odbywało się poprzez kontakt mailowy, publikowanie informacji na stronach internetowych Członków Partnerstwa, wskazanie osób do kontaktu w każdej instytucji. Aby działania Partnerstwa były skuteczne trzeba prowadzić lobbing i brać udział w konsultacjach zewnętrznych – obejmuje to kolejna rekomendacja. Przewiduje ona działania wspierające wdrożenie rozwiązań wypracowanych w projekcie. Zakłada także udział w opiniowaniu aktów prawnych, dokumentów strategicznych dotyczących wspierania osób młodych i planów polityk publicznych w tym zakresie. Następne propozycje to współpraca z mediami i podmiotami działającymi na rynku pracy spoza Partnerstwa. Przewiduje się stały kontakt z dziennikarzami, udział w konferencjach branżowych, targach pracy. Kolejny zakres rekomendacji to przygotowanie standardu i propozycji usług wewnętrznych dla Członków, takich jak szkolenia, opinie, zestawy informacji z obszaru wspólnego działania. Gwarantuje to zainteresowanie wszystkich Sygnatariuszy Porozumienia udziałem w dalszych pracach Partnerstwa.

W dnia 14 grudnia 2016 roku odbyła się konferencja w Trybunale Koronnym w Lublinie, podczas której oficjalnie przedstawiono wypracowane rozwiązania. Rekomendacje zostały zamieszczone na stronie internetowej Lidera projektu oraz na stronach internetowych Członków Partnerstwa. Dodatkowo opracowaną publikację przekazano uczestnikom grup roboczych oraz przesłano do Instytucji Rynku Pracy, aby mogły je zastosować w swojej działalności.

3. Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak najszerzej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego

Numer rekomendacji	I.1
Nazwa rekomendacji	Identyfikacja i wykorzystanie dostępnych sposobów dotarcia do osób młodych na rynku pracy z grupy NEET.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak najszerzej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie nie dociera do wszystkich osób młodych NEET. • Bardzo trudno jest dotrzeć do osób młodych, które nie są zarejestrowane w PUP i nie są objęte wsparciem instytucjonalnym. • Utrudnione dotarcie do młodych NEET w dużych ośrodkach miejskich ze względu na anonimowość. • Niewystarczająca wymiana informacji pomiędzy Instytucjami Rynku Pracy a pozostałymi potencjalnymi partnerami w rekrutacji NEET.
Cel rekomendacji	Objęcie wsparciem jak największej grupy młodych NEET.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca partnerska i wykorzystanie różnorodnych kanałów dotarcia do młodych NEET poprzez systematyczne kontakty i wymianę informacji z partnerami niezbędnymi do wdrożenia rekomendacji. • Wykorzystanie mediów społecznościowych w dotarciu do osób młodych z grupy NEET. • Nawiązanie i utrzymywanie systematycznych kontaktów z rodzicami osób z grupy NEET, np. w ramach pracy socjalnej w przypadku osób korzystających z systemu pomocy społecznej, za pośrednictwem szkoły, poradni, kuratorów sądowych itp. • Wyjście z siedziby instytucji/organizacji oferującej wsparcie do miejsc, gdzie przebywają NEET – sklep, galeria handlowa, festyn, zawody sportowe, itp. w celu nawiązania bezpośredniego kontaktu, np. poprzez wystawianie stoisk z ofertą wsparcia dla młodych NEET-ów. • Dokonanie zmian w zapisach regulaminu konkursu Osi I PO WER i w naborach pozakonkursowych poprzez zobligowanie beneficjentów do precyzyjnego opisu potencjału do dotarcia do grupy NEET i użycia wszystkich niezbędnych kanałów komunikacji (także zaangażowania partnerów posiadających taki potencjał), w kryteriach – premiowanie udokumentowanego doświadczenia we wsparciu dla NEET.

	<ul style="list-style-type: none"> • Dokonanie zmian w zapisach ustawy o ochronie danych osobowych, które umożliwiłyby nawiązanie współpracy z pracodawcami, do których bezpośrednio aplikują o pracę osoby młode, w tym z grupy NEET. Umożliwiłoby to przekazywanie instytucjom rynku pracy danych o osobach potrzebujących wsparcia a nie korzystających z ich pomocy.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w pozyskaniu danych kontaktowych do osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET ze względu na zapisy ustawy o ochronie danych osobowych. • Nadopiekuńczość rodziców młodych NEET (w konsekwencji może to uniemożliwiać usamodzielnienie). • Wycuczona bezradność.
Termin realizacji/wdrożenia	Rok 2017 oraz wprowadzenie odpowiednich zapisów w dokumentacji konkursowej w ramach konkursów Osi I PO WER.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Instytucje Rynku Pracy, pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, rodzina NEET-ów, parafie, środowiska lokalne, sąsiedzi, sołtysi, świetlice środowiskowe, kluby sportowe, instytucje kulturalne i oświatowe, Lokalne Grupy Działania, poradnie.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba wspartych NEET-ów. • Liczba wypracowanych partnerskich sposobów rekrutacji osób młodych, w tym z grupy NEET. • Ilość spotkań partnerów niezbędnych do wdrożenia rekomendacji m.in. 1 raz na kwartał. • Dokonane zmiany w zapisach dotyczących konkursu Osi I POWER. • Dokonane zmiany w zapisach ustawy o ochronie danych osobowych.

Numer rekomendacji	I.2
Nazwa rekomendacji	Pełne rozpoznanie liczebności, struktury wiekowej, struktury przestrzennej zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET, która powinna być objęta wsparciem aktywizacyjnym w woj. lubelskim. Identyfikacja potrzeb, trudności i oczekiwań młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET oraz dokonanie analizy czynników motywacyjnych w celu określenia najskuteczniejszych metod wsparcia aktywizacyjnego.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Brak szczegółowej wiedzy na poziomie województwa dotyczącej biernych zawodowo (posiadamy jedynie dokładne dane o bezrobotnych). • Trudności z dotarciem do NEET biernych zawodowo, którzy nie są objęci wsparciem instytucjonalnym.

Cel rekomendacji	Uzyskanie szczegółowej wiedzy o liczebności, strukturze wiekowej, strukturze przestrzennej zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET, która powinna być objęta wsparciem aktywizacyjnym w woj. lubelskim.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Analiza danych zastanych dotyczących zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET, która powinna być objęta wsparciem aktywizacyjnym w woj. lubelskim. • Przeprowadzenie badań dotyczących zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET, która powinna być objęta wsparciem aktywizacyjnym w woj. lubelskim (w odniesieniu do tych osób, które pozostają poza „systemem” i nie podlegają ewidencji, więc nie będą wykazane w danych zastanych). • Sprawdzenie czy istnieją uwarunkowania subregionalne (czy istnieje potrzeba dostosowania kryteriów konkursowych, w których m.in. udzielane jest wsparcie aktywizacyjne do zmiennych w województwie). • W oparciu o wyniki stworzenie modelu rekrutacyjnego, uwzględniającego skuteczne sposoby dotarcia do biernych zawodowo, w tym z grupy NEET. • W dalszej perspektywie czasowej planowane jest podjęcie działań w kierunku budowy systemu umożliwiającego generowanie danych, bez konieczności każdorazowego przeprowadzania badań w celu aktualizacji wyników.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Wyniki badań gotowe będą za wiele miesięcy, a większość dostępnego wsparcia dla zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET jest w chwili obecnej.
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowana realizacja w 2017 roku.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	WUP w Lublinie, Urząd Statystyczny w Lublinie, uczelnie wyższe w ramach realizacji ćwiczeń dla studentów, np. na kierunku socjologia.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzone pogłębione badanie dotyczące zbiorowości młodzieży w wieku 15-29 lat, w tym z grupy NEET, która powinna być objęta wsparciem aktywizacyjnym w woj. lubelskim. • Opracowany model rekrutacyjny uwzględniający skuteczne sposoby dotarcia do biernych zawodowo, w tym z grupy NEET- 1.

Numer rekomendacji	I.3
Nazwa rekomendacji	Wypromowanie dostępnych narzędzi informatycznych umożliwiających łatwiejszy dostęp do informacji o możliwych i aktualnie realizowanych formach podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji zawodowych w województwie lubelskim.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego.

Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Instytucje wspierające młodzież, doradcy zawodowi zgłaszają braki w zakresie dostępu do informacji o dostępnych formach podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji zawodowych w województwie lubelskim, szczególnie do informacji o Kwalifikacyjnych Kursach Zawodowych. Pracując z młodzieżą nie mają dostępu do aktualnych szkoleń, kursów, które mogliby polecić swoim klientom.
Cel rekomendacji	Zwiększenie dostępu do informacji o możliwych formach podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji zawodowych w województwie lubelskim.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Zebranie informacji o dostępnych narzędziach informatycznych umożliwiających łatwiejszy dostęp do informacji o możliwych i aktualnie realizowanych formach podnoszenia i uzupełniania kwalifikacji zawodowych w województwie lubelskim. • Przygotowanie zakładki na stronie internetowej np. OHP, na której zamieszczone będą linki do aktualnych informacji oraz bieżące monitorowanie i aktualizowanie informacji. • Przygotowanie wykazu instytucji oświatowych, rynku pracy, OHP, OPS i przesłanie informacji o dostępnych narzędziach. • Uruchomienie narzędzi komunikacyjnych służących do współpracy międzyinstytucjonalnej/partnerskiej.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. Brak systematyczności w zamieszczaniu i aktualizowaniu informacji o dostępnych formach doskonalenia, kursach, szkoleniach itp.
Termin realizacji/wdrożenia	Uzależniony od pozyskanych/przeznaczonych środków finansowych, np. w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Instytucje Rynku Pracy, pomocy i integracji społecznej, placówki oświatowe, instytucje szkoleniowe, doradcy zawodowi, NGO, media lokalne i ogólnopolskie w zakresie upowszechniania informacji.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	Organizacja akcji promocyjnej w zakresie upowszechniania informacji – min. 1
Numer rekomendacji	I.4
Nazwa rekomendacji	Wzmocnienie współpracy na linii system edukacji – rynek pracy
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego

Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie/powiat/gmina
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Głównym problemem wymagającym uwagi jest niewystarczająca komunikacja na linii system edukacji – rynek pracy. Aktualnie oczekiwania obu środowisk są często rozbieżne, co zmusza do zwiększania nakładów środków publicznych po zakończeniu edukacji w celu dostosowania młodzieży do funkcjonowania w realiach rynkowych. Bez edukacji opartej na realiach rynkowych młodzież nie będzie posiadała umiejętności interpretacji rynku, prawidłowej oceny szans rynkowych, określenia nisz, generowania pomysłów na biznes.
Cel rekomendacji	Wypracowanie rozwiązań integrujących potrzeby rynku pracy i procesów edukacyjnych.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania branżowe nauczycieli zawodu, przedsiębiorców mające na celu wypracowanie wspólnego systemu działania w zakresie przygotowania młodego człowieka do wejścia na rynek pracy, wspólne poszukiwanie sposobów wykorzystania wiedzy i umiejętności nabytych w szkole, w środowisku pracy. • Spotkania przedsiębiorców z uczniami szkół zawodowych. • Przygotowanie szkół do kształcenia w zawodach przyszłości. • Wykorzystywanie wyników badania „Barometr zawodów” oraz monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w planowaniu kierunków kształcenia. • Zwiększenie aktywności szkół i uczelni wyższych (zwłaszcza zawodowych) w targach edukacji i pracy organizowanych na terenie województwa poprzez zniesienie opłat za stoiska zawodowe w ww. inicjatywach. • Wspieranie systemu staży dla nauczycieli zawodu jako jeden z warunków w ścieżce zawodowej nauczyciela. • Przygotowanie szkół do świadczenia prostych usług na potrzeby firm (np. w formie grantów). <p>Działania powiązane z rekomendacją wymagają interwencji na poziomie jednostek samorządu terytorialnego jako jednostek prowadzących szkoły.</p>
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Niski stopień zaufania przedsiębiorców do szkół i przekonania o właściwych intencjach nauczycieli co do chęci nauczania praktycznych rzeczy. • Brak treści programowych związanych z biznesem i brak godzin w planie lekcji przeznaczonych na realizację zadania.
Termin realizacji/wdrożenia	Realizacja do 2020 r.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Szkoły na terenie objętym wdrażaniem rekomendacji, firmy lokalne, samorząd terytorialny.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ilość szkół i placówek edukacyjnych uczestniczących we wdrażaniu rekomendacji. • Ilość firm korzystających z zasobów szkół i uczniów.

3.1. Rekomendacje dodatkowe

Numer rekomendacji	I.5
Nazwa rekomendacji	Wypracowanie i wprowadzenie systemowego doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjum ⁹ i szkoły ponadgimnazjalnej. Wypracowanie i wprowadzenie standardów preorientacji zawodowej na poziomie 4-6 klasy szkoły podstawowej.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego –EDUKACJA.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Doradztwo zawodowe wpisane jest w zadania szkół na poziomie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, które mają obowiązek organizacji zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej – w przypadku uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Zadania te może realizować doradca zawodowy lub inna osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. Obecnie w Lublinie zatrudnionych jest tylko 2 doradców na poziomie szkół ponadgimnazjalnych, nie ma żadnego zatrudnionego w pełnym wymiarze godzin na poziomie gimnazjum.
Cel rekomendacji	Młody człowiek, który stoi przed wyborem swojej drogi edukacyjno-zawodowej pozostawiony jest sam sobie, a potrzebuje informacji o możliwościach kształcenia, warunkach rekrutacji, informacji zawodowej i przede wszystkim diagnozy swojego potencjału.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie standardów doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjum¹⁰ i szkoły ponadgimnazjalnej, w tym: opracowanie podstawy programowej doradztwa zawodowego ze wskazaniem liczby godzin przewidzianych do realizacji na poziomie poszczególnych klas przez doradcę zawodowego. • Opracowanie standardów doradztwa zawodowego na poziomie klas 4- 6 szkoły podstawowej w formie zajęć zawodoznawczych z uwzględnieniem zawodów technicznych oraz zajęć z zakresu kształtowania kompetencji społecznych. • W Rozporządzeniu Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach zmienić zapis w § 17 dotyczący osób prowadzących zajęcia.

⁹ Klas 7-8 szkoły podstawowej po planowanej zmianie systemu kształcenia.

¹⁰ J.w.

Działania niezbędne do podjęcia	<p>Zapis obecnie brzmi: „Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz z planowaniem kształcenia i kariery zawodowej organizuje się w celu wspomagania odpowiednio uczniów lub słuchaczy w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, przy wykorzystaniu aktywnych metod pracy. Zajęcia prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści.”</p> <p>Proponowana zmiana zapisu § 17</p> <p><i>Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz z planowaniem kształcenia i kariery zawodowej organizuje się w celu wspomagania odpowiednio uczniów lub słuchaczy w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, przy wykorzystaniu aktywnych metod pracy. Zajęcia prowadzi doradca zawodowy.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzmocnienie prestiżu doradcy zawodowego poprzez propagowanie działań przez niego podejmowanych i ich znaczenia.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. • Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w obowiązujących przepisach. • Problemy z pozyskaniem wykwalifikowanych i doświadczonych doradców zawodowych.
Termin realizacji/wdrożenia	Uzależniony od pozyskanych/przeznaczonych środków finansowych, np. w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Instytucje Rynku Pracy, placówki oświatowe, samorząd gospodarczy, media lokalne i ogólnopolskie.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zatrudnionych doradców zawodowych w szkołach na poziomie gimnazjum¹¹ i szkołach ponadgimnazjalnych (min. 1 w każdej szkole w woj. lubelskim). • Opracowany zestaw standardów doradztwa zawodowego na poziomie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej – 1. • Opracowany zestaw standardów doradztwa zawodowego na poziomie klas 4- 6 szkoły podstawowej w formie zajęć zawodoznawczych z uwzględnieniem zawodów technicznych oraz zajęć z zakresu kształtowania kompetencji społecznych – 1. • Organizacja akcji/kampanii społecznych propagujących działania podejmowane przez doradców zawodowych w zakresie wdrażania skutecznych metod wsparcia aktywizacyjnego osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET – min. 1.

Numer rekomendacji	I.6
Nazwa rekomendacji	Systemowe wsparcie dla młodzieży mającej trudności z określeniem/zaplanowaniem własnej ścieżki edukacyjnej, w tym szczególnie młodzieży NEET.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego – EDUKACJA.

11 Klas 7-8 szkoły podstawowej po planowanej zmianie systemu kształcenia.

Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Osoby z grupy NEET poza systemem szkolnym mają inne potrzeby w zakresie doradztwa zawodowego.
Cel rekomendacji	Zwiększanie szans młodzieży, w tym z grupy NEET, na rynku pracy i zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w celu odpowiedniego wsparcia tej grupy.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Uszczegółowienie zapisów w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej poprzez dodanie zapisu w Rozdziale 2: Zadania pomocy społecznej Art. 15, pkt 6. Rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb o obowiązek skierowania podopiecznego – młodego człowieka z grupy NEET na konsultacje i warsztaty z zakresu doradztwa zawodowego i monitorowanie/rozliczanie z udziału przez pracownika socjalnego. Działanie prowadzone przy współpracy z instytucjami rynku pracy, Komendami Ochotniczych Hufców Pracy oraz Centrami Promocji Kariery. • Powołanie przy Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP Centrum Promocji Kariery (CPK) lub Centrum Kompetencji Zawodowych (CKZ) gdzie młodzież zostanie objęta kompleksową pomocą, w zależności od potrzeb: terapeutę, doradcę zawodowego, lekarza. Ponadto Centrum przy współpracy lokalnych pracodawców będzie miejscem poznawania zawodów poprzez działanie „próby zawodowe”. Dodatkowo wprowadzony zostanie broker edukacyjny – osoba odpowiedzialna za stały monitoring rynku szkoleniowego, dobór kierunku, rodzaju, poziomu szkolenia, konfrontując je z potrzebami rynku, uwzględniając przy tym certyfikacje, koszty szkolenia i indywidualne możliwości psychofizyczne i ekonomiczne poszczególnych osób. Centrum zostanie powołane przy współpracy poradni psychologiczno-pedagogicznych, ośrodków medycyny pracy, Instytucji Rynku Pracy, placówek oświatowych, instytucji szkoleniowych. Adresaci to uczniowie gimnazjum, szkół ponadgimnazjalnych, niepełnosprawni, młodzież NEET oraz ich rodzice.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. • Brak dostępnej infrastruktury, np. lokalowej lub środków na jej pozyskanie. • Wycofanie się Partnerów zaangażowanych w realizację działań. • Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w obowiązujących przepisach.
Termin realizacji/wdrożenia	Uzależniony od pozyskanych/przeznaczonych środków finansowych, np. w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 oraz uwzględnienia zmian w przepisach.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	OPS, OHP, NGO, Centra Promocji Kariery, Centrum Wolontariatu, ośrodki medycyny pracy, pozostałe Instytucje Rynku Pracy, pomocy i integracji społecznej, placówki kulturalne i oświatowe, instytucje szkoleniowe.

Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zatrudnionych/oddelegowanych pracowników do pełnienia funkcji doradcy zawodowego w OPS-ach w woj. lubelskim (min. 1 w każdym z OPS w woj. lubelskim). • Liczba powołanych instytucji wspierających (CPK/CKZ)- min. 1. • Opracowany zestaw narzędzi diagnostycznych – 1. • Liczba podpisanych porozumień o współpracy w zakresie podnoszenia motywacji młodzieży – min. 1 w każdej gminie.
---	---

Numer rekomendacji	I.7
Nazwa rekomendacji	Wdrożenie skutecznych metod motywowania młodzieży do podejmowania/uzupełniania kształcenia.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego – EDUKACJA.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Negatywne doświadczenia młodzieży związane z formalnymi ścieżkami kształcenia powodują, że młodzież, w tym z grupy NEET, mimo wielu możliwości nie wykazuje zainteresowania i motywacji do zdobywania/uzupełniania kwalifikacji.
Cel rekomendacji	Zwiększanie szans młodzieży, w tym z grupy NEET, na rynku pracy i zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w celu odpowiedniego wsparcia tej grupy.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie nauczycieli do roli mentora, tutora jako jednego z elementów motywowania ucznia na wszystkich poziomach edukacji. Rola nauczyciela w obszarze budowania systemu motywacji u każdego ucznia, a szczególnie ucznia objętego pomocą psychologiczno-pedagogiczną jest najważniejsza. Działanie polegać będzie na: <ul style="list-style-type: none"> – przygotowaniu i prowadzeniu obowiązkowych szkoleń z zakresu nowoczesnych technik nauczania i motywowania ucznia, – wprowadzeniu przy zatrudnieniu nauczycieli weryfikacji z wykorzystaniem narzędzi psychologicznych, w tym opracowanie narzędzi diagnostycznych do tego celu, – wprowadzeniu systemu oceniania kompetencji w pracy nauczycieli wszystkich specjalności i typów szkół.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie w pracy z młodzieżą dobrych praktyk pracy wychowawczej w formie warsztatowej – praca wychowawcza z programem „Spójrz Inaczej” (program jest opracowany, brakuje pieniędzy na jego realizację).¹² • Zintensyfikowanie działań OPS i OHP w zakresie współpracy z Centrum Wolontariatu i organizatorami akcji charytatywnych z udziałem młodzieży NEET. Wolontariat, jako jeden z elementów podnoszenia motywacji młodzieży.

Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. • Niechęć nauczycieli do proponowanych rozwiązań, np. systemu oceniania ich kompetencji.
Termin realizacji/wdrożenia	Uzależniony od pozyskanych/przeznaczonych środków finansowych, np. w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Instytucje szkoleniowe Ośrodek Rozwoju Edukacji Centrum/Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba nauczycieli przeszkolonych z nowoczesnych technik nauczania i motywowania ucznia – min. 2 w każdej szkole. • Opracowany zestaw narzędzi diagnostycznych – 1. • Opracowany, przetestowany i gotowy do wdrożenia system oceny kompetencji w pracy nauczycieli w zakresie przygotowania do pracy w roli mentora/tutora – 1. • Liczba podpisanych porozumień o współpracy w zakresie podnoszenia motywacji młodzieży – min. 1 w każdej gminie.

Numer rekomendacji	I.8
Nazwa rekomendacji	Promocja sposobów i systemów wsparcia młodych ludzi na rynku pracy woj. lubelskiego, w tym kształcenia zawodowego, jako atrakcyjnej formy kształcenia, umożliwiającej zdobycie kwalifikacji pożądanych na rynku pracy.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego – EDUKACJA.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Kształcenie zawodowe w opinii publicznej postrzegane jest jako kształcenie niższej rangi. Ukończenie studiów wyższych postrzegane jest jako sukces. Młodzież często wybiera kształcenie ogólne w liceum, jako bardziej prestiżową formę kształcenia, co powoduje iż w przypadku niesprostania wymaganiom stawianym przez szkołę wypada poza system edukacji.

12 Program wychowawczo-profilaktyczny „Spójrz Inaczej” to zbiór scenariuszy zajęć do systematycznej pracy ze wszystkimi klasami szkoły podstawowej i gimnazjum oraz w świetlicach socjoterapeutycznych. Stanowi profilaktykę dotyczącą całego procesu powstawania negatywnych zachowań u dzieci i młodzieży. Program uczy je rozumienia siebie i innych, rozpoznawania i zaspokajania własnych potrzeb i wyrażania emocji w konstruktywny sposób lepszemu radzeniu sobie z różnymi problemami, umiejętności dobrego współżycia z innymi i znajdowania w sobie oparcia w trudnych sytuacjach.

Problem, którego dotyczy rekomendacja	Uczniowie technikum statystycznie osiągają niższe wyniki na egzaminie maturalnym. Wynika to z faktu, że uczniowie skupiają się w większej mierze na zdobyciu wykształcenia zawodowego poprzez zdanie egzaminów zawodowych i brakuje im czasu na przygotowanie się do egzaminu maturalnego w takim stopniu, jak uczniowie liceum. Na studiach technicznych/branżowych absolwenci technikum w porównaniu z absolwentami liceum mają lepszy start z racji zdobytego wykształcenia zawodowego.
Cel rekomendacji	Podniesienie świadomości społecznej dotyczącej kształcenia zawodowego oraz wiedzy nt. sposobów i systemów wsparcia młodych ludzi na rynku pracy woj. lubelskiego.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Przygotowanie i przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii promocyjnej mającej na celu pokazanie korzyści płynących z kształcenia zawodowego. Kampania z udziałem placówek oświatowych, Ochotniczych Hufców Pracy, Izby Rzemieślniczych. Dodatkowo na gruncie lokalnym z uwzględnieniem możliwości doskonalenia i uzupełniania kwalifikacji. Szczególne zwrócenie uwagi na promocję zawodów deficytowych. • Organizacja spotkań informacyjnych dla rodziców klasy 6 szkoły podstawowej i gimnazjum¹³ poświęconych kształceniu zawodowemu. • Podniesienie rangi kształcenia zawodowego poprzez wprowadzenie dodatkowych punktów rekrutacyjnych na studia wyższe dla absolwentów technikum w zakresie obszaru zawodowego związanego z wyuczonym zawodem. • Zmiana nazw zawodów i dostosowanie ich do nowoczesnej, zaawansowanej technologicznie gospodarki. • Uzupełnianie zajęć lekcyjnych o treści ukazujące wartość pracy, motywujące do aktywności społecznej, zawodowej, do podnoszenia kwalifikacji.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. • Wycofanie się Partnerów zaangażowanych w realizację działań. • Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w obowiązujących przepisach.
Termin realizacji/wdrożenia	Uzależniony od pozyskanych/przeznaczonych środków finansowych, np. w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 oraz uwzględnienia zmian w przepisach.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Instytucje Rynku Pracy, instytucje pomocy i integracji społecznej, placówki oświatowe, instytucje szkoleniowe, doradcy zawodowi, NGO, media lokalne i ogólnopolskie w zakresie upowszechniania informacji.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Organizacja akcji promocyjnej w zakresie upowszechniania informacji – min. 1. • Organizacja spotkań informacyjnych dla rodziców klasy 6 szkoły podstawowej i gimnazjum¹⁴ - min. 1 spotkanie na kwartał. • Dokonanie zmian w obowiązujących przepisach dot. szkolnictwa wyższego w zakresie wprowadzenia dodatkowych punktów rekrutacyjnych na studia wyższe dla absolwentów technikum.

13 Po planowanej zmianie systemu kształcenia zmiana zapisu działania na: *Organizacja spotkań informacyjnych dla rodziców klasy 6-8 szkoły podstawowej poświęconych kształceniu zawodowemu.*

14 Po planowanej zmianie systemu kształcenia zmiana zapisu działania na: *Organizacja spotkań informacyjnych dla rodziców klasy 6-8 szkoły podstawowej poświęconych kształceniu zawodowemu.*

Numer rekomendacji	I.9
Nazwa rekomendacji	Zmiany w kształceniu zawodowym – ujednolicenie metod potwierdzania kwalifikacji zawodowych i uproszczenie procedur związanych przeprowadzeniem egzaminów zawodowych
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego – EDUKACJA.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Egzaminy zawodowe w danej kwalifikacji przeprowadzane są w placówkach oświatowych, a procedury z nimi związane dezorganizują pracę szkoły i wyłączają pracownię zawodowe na długi czas. Odbywają się w warunkach zbliżonych do stanowiska w zakładzie pracy.
Cel rekomendacji	Uproszczenie procedur związanych z organizacją Kwalifikacyjnych Kursów Zawodowych i przeprowadzeniem egzaminów.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Ujednolicenie systemu egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. • Zmiana formy przeprowadzania egzaminów zawodowych – uproszczenie stanowiskowe, urealnienie wymagań.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. • Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w obowiązujących przepisach.
Termin realizacji/wdrożenia	Uzależniony od pozyskanych/przeznaczonych środków finansowych, np. w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Ministerstwo Edukacji Narodowej placówki oświatowe Instytucje Rynku Pracy Pracodawcy
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	Dokonanie zmian w obowiązujących przepisach w zakresie ujednolicenia metod potwierdzania kwalifikacji zawodowych i zmiany form przeprowadzania egzaminów zawodowych.

Numer rekomendacji	I.10
Nazwa rekomendacji	Opracowanie systemu zachęt skłaniających pracodawców woj. lubelskiego do przyjmowania uczniów i studentów do praktycznej nauki zawodu.
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego – EDUKACJA.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Rynek pracy stawia przed młodym człowiekiem konieczność posiadania wielu umiejętności i kompetencji. Pracodawcy często mają wygórowane oczekiwania względem wymaganego doświadczenia.
Cel rekomendacji	Stworzenie systemu zachęt dla pracodawców do przyjmowania uczniów i studentów do praktycznej nauki zawodu, który umożliwiłby młodym ludziom zdobycie doświadczenia zawodowego na etapie nauki.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie konsultacji z pracodawcami na temat oczekiwań w zakresie przyjmowania uczniów i studentów do praktycznej nauki zawodu. • Rozszerzenie/modyfikacja (po konsultacjach z organizacjami reprezentującymi pracodawców w woj. lubelskim) katalogu instrumentów i usług w zakresie wsparcia finansowego i niefinansowego. Określenie źródeł finansowania, koniecznych zmian w obowiązujących przepisach i wyznaczenie roli instytucji odpowiedzialnych za udzielanie ww. wsparcia.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w obowiązujących przepisach. • Brak zaangażowania pracodawców/organizacji reprezentujących pracodawców w opracowanie katalogu instrumentów i usług w zakresie wsparcia finansowego i niefinansowego. • Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań.
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	MRPiPS, pracodawcy/związki pracodawców, Instytucje Rynku Pracy, oświata.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	katalog instrumentów i usług w zakresie wsparcia finansowego i niefinansowego dla pracodawców woj. lubelskiego organizujących młodzieży praktyczną naukę zawodu – 1

Numer rekomendacji	I.11
Nazwa rekomendacji	Opracowanie innowacyjnych sposobów pobudzania i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej młodzieży na rynku pracy w woj. lubelskim. Kształtowanie kompetencji społecznych na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum ¹⁵ .
Obszar realizacji	Obszar 1 – Rekomendacje dla Instytucji Rynku Pracy (IRP) w zakresie sposobu dotarcia do jak największej liczby osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET, uwzględniającego najefektywniejsze sposoby rekrutacji oraz najskuteczniejsze metody wsparcia aktywizacyjnego – EDUKACJA.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie/gmina
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Głównym problemem objętym rekomendacją jest przypadkowość i brak systematyczności w edukacji przedsiębiorczości w szkołach. Problem określony został na 3 płaszczyznach: <ul style="list-style-type: none"> • Braku edukacji przedsiębiorczości na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych. • Słabości edukacji przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych i na uczelniach wyższych – teoretycznego podejścia i braku kompetencji praktycznych kadry. • Utrudnionej komunikacji między rynkiem pracy, a systemem edukacji. Istota problemu tkwi w braku relacji pomiędzy procesami edukacyjnymi w szkołach oraz procesami wspierania przedsiębiorczości i firm w regionie. Tym samym młodzież rozwija się odseparowana od realnych procesów gospodarczych w ich otoczeniu. Nie gromadzą zatem kompetencji niezbędnych do właściwej interpretacji otoczenia.
Cel rekomendacji	Konieczność wdrażania innowacyjnych sposobów pobudzania i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej młodzieży na rynku pracy w woj. lubelskim w tym definiowania długofalowej zmiany w zakresie wspierania zakładania działalności gospodarczej oraz zmian w zakresie pre-inkubacji.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie katalogu/zestawu innowacyjnych sposobów pobudzania i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej młodzieży na rynku pracy w woj. lubelskim. • Wprowadzenie rozwiązań pozwalających na przecinanie/krzyżowanie się procesów edukacyjnych i gospodarczych. Na poziomie województwa poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a) włączenie uczniów/studentów jako obserwatorów do projektów biznesowych realizowanych przez przedsiębiorstwa i instytucje otoczenia biznesu np. w ramach RPO (np. poprzez kryteria premiujące w konkursach), b) włączanie uczniów i studentów jako obserwatorów np. w projektach I Osi priorytetowej PO WER, c) wprowadzenie obowiązkowych praktyk biznesowych dla nauczycieli przedmiotów związanych z kształtowaniem kompetencji przedsiębiorczości,

¹⁵ Klas 7-8 szkoły podstawowej po planowanej zmianie systemu kształcenia.

<p>Działania niezbędne do podjęcia</p>	<p>d) wprowadzenie rozwiązań pozwalających na prowadzenie zajęć przez przedsiębiorców oraz częste spotkania uczniów i studentów z przedsiębiorcami (wg określonych scenariuszy).</p> <p>Na poziomie gminy może nastąpić wzmocnienie punktów c) i d) poprzez ich lokalizację na poziomie lokalnym z wykorzystaniem lokalnych instytucji i firm.</p>
<p>Ryzyko w realizacji rekomendacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opór systemu edukacyjnego do stosowania rozwiązań. • Brak umiejętności zarządzania powiązаныmi procesami. • Zbyt silna orientacja instytucji ogłaszających konkursy na projekty na swoich wskaźnikach dla programu/konkursów, uniemożliwiająca szersze podejście uwzględniające wskaźniki edukacji. • Ograniczone zaufanie firm do nowych rozwiązań i ich efektywności.
<p>Termin realizacji/wdrożenia</p>	<p>Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowana realizacja: Faza przygotowawcza – 2016-2018 Faza wdrożenia – począwszy od roku szkolnego 2018/2019.</p>
<p>Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji</p>	<p>Realizacja z poziomu województwa: instytucje zarządzające RPOWL, instytucje ogłaszające konkursy na projekty, których obserwacje mogą zwiększać zakres kompetencji młodzieży i środowiska szkoły, przedsiębiorcy korzystający ze wsparcia publicznego.</p> <p>W przypadku projektów realizowanych z programów krajowych na terenie woj. lubelskiego – właściwe instytucje centralne (ministerstwa itp.).</p> <p>Realizacja z poziomu gminy: urzędy gmin (jako organy prowadzące i główne instytucje publiczne), lokalni przedsiębiorcy, lokalne instytucje.</p>
<p>Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany katalog/zestaw innowacyjnych sposobów pobudzania i rozwoju przedsiębiorczości indywidualnej młodzieży na rynku pracy w woj. lubelskim. • Liczba placówek szkolnych uczestniczących w inicjatywach prowadzonych przez przedsiębiorstwa i instytucje w warunkach rynkowych. • Liczba publicznych programów wsparcia uwzględniających włączanie instytucji edukacyjnych w realizację projektów. • Liczba placówek/uczelnii posiadająca w swoich zasobach kadre o kompetencjach praktycznych i profesjonalne narzędzia edukacyjne w zakresie Przedsiębiorczości.

4. Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER

Numer rekomendacji	II.1
Nazwa rekomendacji	Efektywne wsparcie NEET w ramach projektów EFS
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	W województwie lubelskim jest bardzo dużo osób młodych wśród bezrobotnych. Powiaty przygraniczne mają najtrudniejszą sytuację w województwie. Na etapie pisania projektu trzeba zaplanować szczegółowe wsparcie osób młodych, a po rekrutacji i rozpoznaniu sytuacji konkretnych osób ujawniają się inne potrzeby uczestników.
Cel rekomendacji	Poprawa skuteczności wsparcia dla ludzi młodych w projektach.
Działania niezbędne do podjęcia	(W chwili obecnej nie planuje się konkursów, ale może ulec to zmianie) <ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie alokacji na projekty dla NEET w województwie lubelskim. • Wprowadzenie preferencji dla powiatów o najwyższym wskaźniku bezrobocia wśród ludzi młodych – kryterium konkursowe. • Umożliwienie realizacji projektów dla mniejszej grupy uczestników, co pozwoli na indywidualne podejście do każdego z nich – propozycja zmiany kryterium konkursowego (dotychczas minimum 100/50 osób, z uzasadnieniem oszczędności na kosztach zarządzania); powinniśmy stawiać na jakość i skuteczność wsparcia. • Objęcie każdego uczestnika indywidualną opieką/coachingiem przez cały czas trwania projektu – zmiana SZOOP PO WER. • Umożliwienie elastycznych zmian w projekcie, jeżeli pojawiają się potrzeby uczestników. • Monitorowanie losu uczestników projektów w dłuższej perspektywie (do 2 lat).
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dodatkowych środków dla województwa lubelskiego i w konsekwencji brak nowych konkursów. • Wsparcie w projektach PO WER jest niewystarczająco skuteczne (znaczna część uczestników projektów nie podejmuje zatrudnienia). • Pojawiła się kategoria „wiecznych uczestników” projektów. • Wysokie świadczenia dla uczestników projektów powodują chęć udziału dla pieniędzy, a nie dla zmiany swojej sytuacji na rynku pracy. • Mało ofert pracy w województwie lubelskim, w dalszym ciągu dominuje rynek pracodawcy.

Termin realizacji/ wdrożenia	Do końca perspektywy finansowej 2014-2020. Rok 2017 – zmiana kryteriów (o ile będą organizowane konkursy).
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	WUP w Lublinie PUP IRP
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie kwoty wsparcia w powiatach o najbardziej niekorzystnych wskaźnikach w zatrudnieniu ludzi młodych (w zależności od ewentualnego zwiększenia alokacji). • Podniesienie wskaźnika zatrudnienia uczestników po zakończeniu projektu – o 5% po wprowadzeniu rekomendacji. • Wprowadzenie mechanizmu monitorowania losu uczestników przez okres 24 miesięcy.

Numer rekomendacji	II.2
Nazwa rekomendacji	Bon na opiekę – Zryczałtowane zaliczkowe wsparcie na zapewnienie opieki nad osobą zależną w okresie reintegracji zawodowej i społecznej NEET.
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I POWER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie, możliwość upowszechnienia w całym kraju.
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Obecnie występują liczne odmowy udziału w procesie aktywizacji ze względu na konieczność opieki nad osobą zależną oraz skomplikowane procedury i nieadekwatne oferty w tym zakresie.
Cel rekomendacji	Zwiększenie elastyczności w zapewnieniu opieki nad osobą zależną (zwłaszcza dzieckiem, osobą starszą, osobą z niepełnosprawnościami), co odpowiada na identyfikowane bariery w postaci braku środków na podjęcie udziału w projekcie na początkowym etapie, uzupełnia dostępne już dziś instrumenty.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana w przepisach umożliwiająca finansowanie zaliczkowe i ryczałtowe opieki nad osobami zależnymi – nowelizacja Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. • Umożliwienie zapewnienia opieki nad dzieckiem w miejscu szkolenia w czasie dostosowanym do realnego czasu trwania szkolenia. • Uelastycznienie procedury zapewnienia opieki nad dzieckiem. • Możliwość rozliczenia ryczałtowego na podstawie oświadczenia beneficjenta. • Opieka nad dzieckiem do wieku obowiązku szkolnego, czyli do 6 roku życia.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Konieczność zmiany przepisów – w przypadku jej braku niemożliwe będzie wprowadzenie nowego rozwiązania.

Termin realizacji/ wdrożenia	Wdrażanie do końca perspektywy 2014-2020 rok 2017 – prace legislacyjne, rok 2018 – testowanie rozwiązania, rok 2019 – ewentualne korekty, wprowadzenie stałych rozwiązań.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	MRPiPS WUP PUP NGO Pracodawcy
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie zmian legislacyjnych – 1 zmiana ustawy w 2017 roku. • Wdrożenie 1 nowego instrumentu od 2018 roku. • Liczba osób NEET objętych tego typu wsparciem. • Liczba osób NEET, które podjęły pracę po skorzystaniu z tego typu wsparcia. • Wzrost ilości i wartości udzielanego wsparcia (liczone w % w skali roku).

Numer rekomendacji	II.3
Nazwa rekomendacji	Regionalny system akceleracji pomysłów biznesowych na potrzeby realizacji instrumentów wsparcia.
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	System dystrybucji publicznych pieniędzy skupia się obecnie na osobach – kandydatach do samozatrudnienia, z punktu widzenia spełnienia kryteriów wejścia do programu/projektu z pominięciem jakości pomysłu jaki ma potencjalny przedsiębiorca na swój biznes. Dla systemu dystrybucji jest to rozwiązanie wygodne, bowiem pozwala realizować wskaźniki. Z punktu widzenia przedsiębiorcy początkowo jest również wygodne, ponieważ system nie wymaga zbyt dużego wkładu i pozwala uzyskać tymczasowe profity. Rozwiązanie nie generuje jednakże trwałych przedsięwzięć biznesowych gotowych na rozwijanie się i zatrudnianie osób do pracy.
Cel rekomendacji	Utrzymanie statusu przedsiębiorcy po ustaniu finansowania, aby osoby nie wracały do systemu wsparcia dla bezrobotnych jako konsekwencja zamknięcia firmy.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Działania skierowane są do wszystkich osób rozpoczynających działalność gospodarczą przy wsparciu środków publicznych, ale grupa NEET w szczególności potrzebuje tych instrumentów ze względu na bardzo wysokie ryzyko związane z zakładaniem własnej firmy. • Powstanie systemu akceleracji wymaga zmian na 2 poziomach:

<p>Działania niezbędne do podjęcia</p>	<p>1. Narzędzi używanych do uruchamiania firm w ramach wsparcia Instytucji Rynku Pracy.</p> <p>2. Partnerstwa Instytucji Rynku Pracy z szerokim otoczeniem gospodarczym.</p> <p>Ad 1. W zakresie narzędzi sugerowane jest wdrożenie następujących rozwiązań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określenie nowego systemu weryfikacji pomysłów biznesowych uwzględniających orientację na rynek, możliwość udziału w łańcuchach wartości – system będzie funkcjonował jak narzędzie wsparcia procesów decyzyjnych, – wdrożenie usługi wsparcia procesów decyzyjnych w zakresie finansowania zakładania działalności gospodarczej przez instytucje rynku pracy w województwie, – włączenie przedsiębiorców w system wdrażania instrumentów wsparcia (we wszystkich fazach) – doradztwo i mentoring udzielane przez przedsiębiorców (biznesmenów) przy szkoleniach, ocenie pomysłów, ocenie rynku dla proponowanych pomysłów biznesowych – zapisy takie powinny pojawić się wśród kryteriów konkursowych, – wprowadzenie wsparcia w formie mentoringu dla firm powstałych w ramach projektu w okresie drugiego roku prowadzenia działalności. <p>Ad 2. W zakresie partnerstwa sugeruje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzenie rozwiązania sieciującego instytucje wspierające działalność gospodarczą poprzez wspólną internetową platformę akceleratora.
<p>Ryzyko w realizacji rekomendacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niechęć instytucji wsparcia do włączania innych podmiotów w realizowany system wsparcia. • Przywiązanie do własnego schematu wyboru osób do wsparcia w ramach instrumentów rynku pracy na zakładanie działalności gospodarczej. • Ograniczenia formalno-prawne po stronie instrumentów wsparcia.
<p>Termin realizacji/wdrożenia</p>	<p>Realizacja wymaga przeprowadzania czynności w ramach 3 faz:</p> <p>faza 1 – definiowanie systemu i partnerstwa: 2016-2017,</p> <p>faza 2 – testowanie: 2018,</p> <p>faza 3 – wdrażanie: 2019.</p>
<p>Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji</p>	<p>Inkubatory Przedsiębiorczości, Instytucje Rynku Pracy, Instytucje Otoczenia Biznesu Przedsiębiorstwa.</p> <p>W ramach partnerstwa koniecznie powinna być wskazana instytucja nadrzędna – lider.</p>
<p>Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji</p>	<p>Liczba instytucji uczestniczących w systemie akceleracji.</p> <p>Liczba firm, które uzyskały wsparcie na etapie powstawania i dalszego rozwoju w ramach systemu – minimum 50% firm rozpoczynających działalność gospodarczą korzysta z nowych rozwiązań.</p>

Numer rekomendacji	II. 4
Nazwa rekomendacji	System usług i wsparcia dla młodych osób podejmujących działalność gospodarczą uwzględniający logikę wsparcia na różnych etapach rozwoju firmy.
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<p>Założenie i prowadzenie działalności gospodarczej wymaga od przedsiębiorców ciągłego doskonalenia i rozwiązywania problemów o różnym charakterze: od poszukiwania pomysłu, przez podnoszenie kompetencji do inwestycji i zaawansowane działania na rynku. Wsparcie publiczne jest im bardzo potrzebne, pozwala bowiem na ograniczanie ryzyka, ułatwienie dostępu do wiedzy i kompetencji, podniesienie wartości firm. W praktyce jednakże sposób udostępniania wsparcia jest przypadkowy i pozbawiony logiki o czym świadczą następujące obserwacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostępne wsparcie rzadko odnosi się do logiki biznesu i tzw. cyklu rozwoju firmy, • Terminy ogłaszania konkursów na projekty nie są skoordynowane w logice rozwoju firm, • W logice wsparcia firm brakuje często ważnych ogniw (instrumentów wsparcia), podczas gdy w innych przypadkach dostępne wsparcie wykracza poza możliwości wykorzystania (prowadzi do konkurencji o odbiorcę), • Dostępne wsparcie bardzo często wyczerpuje się w ramach jednego konkursu, co jest preferowane przez dysponentów wsparcia z punktu widzenia spełniania kryteriów wskaźników (prowadzi to w praktyce do luk w dostępie do wsparcia). <p>Konsekwentnie wskazana została pilna potrzeba usystematyzowania wsparcia dla firm w logiczny łańcuch tak, aby dostęp do nich był uporządkowany i ciągły.</p>
Cel rekomendacji	Kompleksowe podejście do wsparcia, poprzez dobranie instrumentów w udzielaniu wsparcia zgodnego z cyklem rozwoju działalności gospodarczej, spowoduje to wyższą przeżywalność firm i ich rozwój, który polepszy sytuację na rynku pracy.
Działania niezbędne do podjęcia	<p>Działania skierowane są do wszystkich osób rozpoczynających działalność gospodarczą przy wsparciu środków publicznych, ale grupa NEET w szczególności potrzebuje tych instrumentów ze względu na bardzo wysokie ryzyko związane z zakładaniem własnej firmy.</p> <p>Wdrożenie rekomendacji wymaga następujących czynności:</p> <p>Faza 1: Analiza instrumentów wsparcia dla firm ujęta w logikę rozwoju biznesu:</p> <p>Faza obejmuje opracowanie mapy dostępnych instrumentów wsparcia oraz określenie luk wsparcia w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostarczanych kompetencji dla firm, – dostarczanych zasobów, – terminów dostępu do wsparcia, – konkurencji pomiędzy instrumentami, – komplementarności instrumentów wsparcia.

Działania niezbędne do podjęcia	Faza 2: Opracowanie planu doskonalenia i rozwoju systemu wsparcia: Faza wymaga przeprowadzenia prac koncepcyjnych porządkujących dostępne instrumenty wsparcia w logiczny ciąg, uwzględniając takie kryteria jak: <ul style="list-style-type: none"> - zależność faza życia firmy – wsparcie, - dostępność wsparcia w trybie ciągłym/cyklicznym (konkursy powtarzalne w oparciu o analizy zapotrzebowania),
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> - maksymalne dopasowanie udzielanego wsparcia do kompetencji instytucji wspierającej (najbliżej zasobów), - wykluczanie konkurencji pomiędzy instytucjami o odbiorcę wsparcia (ograniczanie nakładania się kompetencji w sytuacji ograniczonego zapotrzebowania). Faza 3 – wdrażanie systemu: Utworzenie narzędzi/ instrumentów wspierających w oparciu o wyniki Fazy 2.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczone możliwości modyfikacji istniejących instrumentów wsparcia. • Ograniczone możliwości wytworzenia nowych instrumentów wsparcia. • Niechęć instytucji do funkcjonowania w oparciu o nowy model wsparcia.
Termin realizacji/wdrożenia	Faza 1: 2016-2017 Faza 2: 2017 Faza 3: 2018
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Inkubatory Przedsiębiorczości, Instytucje Rynku Pracy, Instytucje wsparcia biznesu, uczelnie wyższe, instytucje szkoleniowe, instytucje prywatne posiadające środki inwestycyjne.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie systemu w udzielaniu wsparcia firm – 1. • Skuteczność systemu w udzielaniu wsparcia firm w ich cyklu życia (ilość firm korzystających z min. 5 instrumentów w ramach systemu).

Numer rekomendacji	II.5
Nazwa rekomendacji	Diagnoza kondycji firm na rynku objętych wsparciem dla start-upów
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie

Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wiedzy, jaki jest los przedsiębiorstw po uzyskaniu wsparcia na założenie działalności gospodarczej – niepełne dane w zakresie zatrudnienia, inwestycji, dalszych potrzeb w zakresie wsparcia. • Trudności w utrzymaniu się na rynku mikroprzedsiębiorstw utworzonych przez ludzi młodych. • Brak kompleksowych badań dotyczących skuteczności dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Do tej pory badano tylko utrzymanie działalności przez 12 miesięcy (wskaźnik projektowy).
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Brak wiedzy o losach mikroprzedsiębiorców po tym okresie, szczególnie po „małym ZUS-ie”. • Wyniki analizy mogłyby pomóc Instytucjom Rynku Pracy, IOB i samorządom w doskonaleniu instrumentów publicznych.
Cel rekomendacji	Ustalenie przyczyn niepowodzenia starterów, którzy rozpoczęli własną działalność gospodarczą.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzenie badań losów start-upów. • Ustalenie obecnej sytuacji firm. • Sprawdzenie czy istnieją uwarunkowania subregionalne (czy trzeba dostosowywać kryteria do zmiennych w województwie) – kryteria konkursowe w zależności od wyników badań. • Ustalenie, w którym sektorze gospodarki (produkcja, usługi, handel) najdłużej funkcjonują nowopowstałe firmy. • Wprowadzenie mechanizmu cyklicznego diagnozowania losu start-upów.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności w uzyskaniu wiarygodnych informacji, w sytuacji gdy starterzy nie wytrzymują obciążeń podatkowych/ZUS, zamykają legalną działalność i trafiają do szarej strefy. • Ograniczenia w dostępie do informacji po zakończeniu umowy dotacyjnej.
Termin realizacji/wdrożenia	Realizacja w 2018 roku.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	IZ PO WER IP PO WER Urząd Statystyczny w Lublinie
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Przeprowadzone 1 badanie dotyczące losu starterów, których działalność była finansowana ze środków publicznych – w 2018 roku. • 1 wdrożenie wyników badań w projektach obejmujących wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej – od 2019 roku. • Wdrożony mechanizm ciągłej analizy sytuacji firm na rynku.

4.1. Rekomendacje dodatkowe

Poniższe rekomendacje zostały uznane za bardzo istotne dla skuteczności wsparcia osób z grupy NEET, ale ze względu na wysokie ryzyko jakimi są obarczone, nie znalazły się w grupie rekomendacji podstawowych.

Numer rekomendacji	II.6
Nazwa rekomendacji	Wystandaryzowany katalog dokumentów i procedur w zakresie wsparcia samozatrudnienia i spójny system wsparcia finansowego firm o niskim progu wejścia dla osób ze słabym potencjałem.
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I POWER – REGIONALNE WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCÓW.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Zakładanie działalności gospodarczej w logice budowania trwałych i rozwijających się firm (w odróżnieniu od podejścia wskaźnikowego) wymaga zaplecza finansowego. Wsparcie finansowe instytucji rynku pracy nie wystarczy, może stanowić jedynie niewielki załazek i wycinek potrzeb młodego przedsiębiorcy. • Sukces tych firm jest bardzo silnie uzależniony od innych form wsparcia finansowego, które często pozostają poza sferą publiczną (inwestorzy, banki itp.) i o wiele trudniej je zdobyć. Niekiedy pomocne mogą być instytucje para publiczne – fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dysponujące środkami publicznymi, ale nie są do końca przygotowane do wspierania młodzieży. • Osoba młoda otrzymując środki z urzędu pracy lub od beneficjenta projektu EFS nie uzyskuje w kolejnym etapie wsparcia w walce o kolejne fundusze. Udzielający dofinansowania nie analizuje kolejnych kroków młodego przedsiębiorcy, tylko skupia się na rozliczeniu dotacji. • Wysilek młodego przedsiębiorcy często wymaga przygotowywania różnorodnych dokumentów dla instytucji, do których startuje o wsparcie – często niepotrzebnych lub dalece innych w kształcie mimo ubiegania się o wsparcie w instytucjach o takim samym charakterze (każdy fundusz ma swoje standardy). • Młodym brakuje również profesjonalnego wsparcia w postaci mentoringu lub brokeringu finansowego, w ramach którego uzyskaliby wsparcie w przygotowaniu się do rozmów z inwestorami i instytucjami finansowymi.
Cel rekomendacji	Obniżenie kosztów społecznych wspierania działalności gospodarczych poprzez podniesienie skali zaangażowania sfery publicznej w proces tworzenia zasobów w firmach.

Działania niezbędne do podjęcia	<p>Wdrożenie rekomendacji wymaga działań na 2 płaszczyznach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Metod wsparcia stosowanych przez instytucje publiczne. 2. Konstrukcji dostępnych instrumentów finansowych na rozwój firm. <p>Ad 1. W zakresie metod wdrożenie powinno zawierać:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie ilości i dostępności informacji o mechanizmach finansowych dla młodych firm, – uruchomienie funkcji profesjonalnych brokerów dla młodzieży – ekspertów odpowiedzialnych za analizę sytuacji osób młodych (potencjalnych przedsiębiorców), – opracowanie sieci doradztwa finansowego opartego o mechanizmy publiczne. <p>Ad 2. W zakresie konstrukcji instrumentów finansowych, wdrożenie powinno obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ujednoczenie dokumentacji stosowanej przy ubieganiu się o środki finansowe, – uruchomienie systemu komunikacji pomiędzy dysponentami środków dla firm (publiczne i prywatne) ograniczającego czas i nakłady młodych przedsiębiorców w celu uzyskania środków finansowych (np. rekomendowanie sobie pomysłów/ osób/firm).
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Przywiązanie instytucji do własnych rozwiązań i przyjętych schematów udzielania wsparcia finansowego (procedury, zabezpieczenia, formularze itp.). • Konieczność ingerowania w procedury prywatnych instytucji finansowych.
Termin realizacji/ wdrożenia	<p>Faza koncepcyjna: 2017-2018</p> <p>Faza wdrożeniowa: 2019</p>
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	<p>MRPiPS</p> <p>WUP w Lublinie</p> <p>Instytucje Rynku Pracy</p> <p>Prywatne instytucje finansowe</p>
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany jednolity wzór obowiązującej dokumentacji/procedur. • Liczba instytucji korzystających z wystandaryzowanych procedur. • Ilość środków finansowych dla młodych firm dostępnych w ramach wdrożenia rekomendacji. • Liczba osób korzystających z nowych usług w roku.

Numer rekomendacji	II.7
Nazwa rekomendacji	Model organizacji lokalnej administracji publicznej ograniczający koszty przedsiębiorców.
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach OsI PO WER – REGIONALNE WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCÓW.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie

<p>Problem, którego dotyczy rekomendacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Niewykorzystany potencjał w sferze publicznej, który może przyczynić się do obniżania kosztów funkcjonowania przedsiębiorców. • Biurokracja przy wsparciu dla przedsiębiorców np. pozyskanie stażysty, dostosowanie miejsc pracy. • Brak wsparcia samorządów w zakresie udostępniania niskokosztowych miejsc prowadzenia działalności gospodarczej. • Niewykorzystane zasoby w sferze publicznej, które mogą pomóc młodym osobom w założeniu firmy oraz w dalszym rozwoju.
<p>Cel rekomendacji</p>	<p>Ograniczanie ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej i zwiększenie szans młodych firm na przeżycie w realiach rynkowych, a także zwiększenie gotowości do samozatrudnienia osób młodych poprzez dobre relacje ze sferą publiczną.</p>
<p>Działania niezbędne do podjęcia</p>	<p>Realizacja rekomendacji wymaga prac na 2 płaszczyznach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Procedur i zasad obsługi przedsiębiorców przez instytucje publiczne, 2. Zarządzania zasobami w sferze publicznej. <p>Ad 1. Działania obejmować powinny:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uproszczenie procedur/uelastycznienie w miejscach powstawania relacji firma – urząd, – skrócenie czasu na wydanie decyzji, zaświadczeń, – indywidualizację podejścia do przedsiębiorców w celu uzyskania danych, decyzji, wsparcia, – załatwianie spraw za pośrednictwem środków telekomunikacji na odległość. <p>Ad 2: Zmiana dotyczy podniesienia efektywności dostępnych zasobów w sferze publicznej. Zasobami są:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wiedza, – składniki majątku, – instytucje zależne (edukacja, opieka zdrowotna i inne), – przestrzeń publiczna, – kontakty. <p>Zarządzanie zasobami przejawiać się może np. udostępnianiem przez JST miejsc i lokali do prowadzenia działalności gospodarczej przez ludzi młodych na preferencyjnych warunkach.</p> <p>W fazie wdrażania zmian rekomenduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie wewnętrznych zasad współpracy z przedsiębiorstwami w formie np. kodeksu, regulaminu, – stworzenie stanowisk odpowiedzialnych za kontakty z przedsiębiorcami lub kandydatami na przedsiębiorców, – uruchomienie serwisów informacyjnych.
<p>Ryzyko w realizacji rekomendacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mało elastyczne podejście urzędników do wykonywanych funkcji publicznych. • Ryzyko pomówienia o korupcję i nieformalne relacje administracji ze sferą prywatną. • Brak umiejętności komunikacyjnych pracowników sfery publicznej i brak rozumienia języka wartości przedsiębiorców. • Opór przed kontaktami z przedsiębiorstwami. • Zasłanianie się instytucji publicznych procedurami czy brakiem kompetencji. • Brak dostępnych lokalizacji do prowadzenia działalności. • Obowiązek stosowania PZP przy wydatkowaniu środków publicznych.

Termin realizacji /wdrożenia	Faza koncepcyjna: 2016-2018 Faza wdrożenia: 2019
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Instytucje sfery publicznej na poziomie gmin i powiatów, Inkubatory Przedsiębiorczości.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba gmin/powiatów wdrażających model. • Liczba instytucji publicznych oficjalnie stosujących model. • Liczba dobrych praktyk wdrażania modelu (rocznie). • Wskaźnik zadowolenia młodych przedsiębiorców/ranking „urząd przyjazny start-up”. • Liczba stworzonych / oddanych w użytkowanie lokali dla młodych start-up. • Liczba stworzonych działających rzeczników młodych start-up / punktów obsługi start-up przy urzędach.

Numer rekomendacji	II.8
Nazwa rekomendacji	Wdrożenie programu wspierania powrotów do województwa mieszkańców emigrujących w celach edukacyjnych i zarobkowych.
Obszar realizacji	Obszar 2 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych w ramach Osi I PO WER – REGIONALNE WSPARCIE PRZEDSIĘBIORCÓW.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Młodzież w województwie lubelskim jest relatywnie nisko oceniana z punktu widzenia gotowości do podejmowania ambitnej pracy oraz zakładania wysokiej jakości firm. Istotnym problemem jest również niedostateczny zasób specjalistów, którzy mogą podejmować pracę na „nowoczesnych” stanowiskach w firmach, zwłaszcza zlokalizowanych w mniejszych miastach.
Cel rekomendacji	Zwiększenie dostępności do zasobów ludzkich charakteryzujących się wyższym wykształceniem i kompetencjami zawodowymi – gotowych do samozatrudnienia i podejmowania pracy w ważnych sektorach dla województwa.
Działania niezbędne do podjęcia	Działania skierowane są do wszystkich osób powracających z zagranicy, ale proponowane wsparcie jest konieczne, aby osoby te nie zasiły szeregów NEET. Faza 1: Opracowanie kompleksowej koncepcji programu. Program uwzględniać powinien minimum następujące funkcje: <ul style="list-style-type: none"> – mechanizmy rynku pracy i samozatrudnienia dedykowane powracającym mieszkańcom,

<p>Działania niezbędne do podjęcia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – mechanizmy preferencyjne dla przedsiębiorców zatrudniających osoby powracające do regionu, z dodatkowymi preferencjami dla firm prowadzonych przez młodzież, – mechanizmy dostępu do wiedzy i zasobów regionalnych na specjalnych warunkach, – mechanizmy promocji programu. <p>Faza 2: Testowanie programu. Faza 3: Wdrożenie programu.</p>
<p>Ryzyko w realizacji rekomendacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ogólnie pojawiające się przekonanie o braku sensu realizacji takiego mechanizmu. • Brak instytucji lidera dla programu (strach przed wskaźnikami).
<p>Termin realizacji/wdrożenia</p>	<p>Faza 1: 2017 Faza 2: 2017-2018 Faza 3: 2019</p>
<p>Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji</p>	<p>Instytucje zajmujące się promocją gospodarczą regionu Instytucje Rynku Pracy JST Przedsiębiorcy</p>
<p>Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób deklarująca powrót do województwa po edukacji/pracy za granicą i w innych regionach. • Liczba osób korzystających z programu. • Liczba firm korzystających z programu.

5. Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPiPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I PO WER

Numer rekomendacji	III.1
Nazwa rekomendacji	Realizacja szkoleń adekwatnych do potrzeb NEET.
Obszar realizacji	Obszar 3 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPiPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I PO WER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie, do zastosowania w całym kraju.
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Instytucje przystępujące do konkursów bardzo często proponują podobną, zawężoną ofertę szkoleniową, wynika to zarówno z wytycznych zawartych w instrukcji wypełniania wniosku o dofinansowanie, jak również jest uwarunkowane możliwościami finansowanymi i organizacyjnymi przeprowadzania niektórych szkoleń. • Tworząc wnioski o dofinansowanie trzeba wskazać konkretne typy szkoleń i dostosować do nich budżet; po naborze uczestników i przeprowadzeniu identyfikacji potrzeb osób młodych pozostających bez zatrudnienia oraz zdiagnozowaniu możliwości w zakresie doskonalenia zawodowego – zaplanowane wcześniej wsparcie może być nieadekwatne do rekrutowanych osób.
Cel rekomendacji	Konieczność rozszerzenia oferty szkoleniowej finansowanej w ramach konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I PO WER i stworzenia mechanizmu elastycznej zmiany projektu.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie konsultacji z pracodawcami na temat oczekiwań w zakresie pożądanych szkoleń i kwalifikacji; dzięki temu oferta szkoleniowa dostosowana będzie do lokalnego rynku pracy. • Stworzenie możliwości organizacji szkoleń tzw. „szytych na miarę”, dostosowanych do indywidualnych potrzeb danej osoby, uwzględniających jej możliwości i uwarunkowania psychofizyczne. • Stworzenie mechanizmu ryczałtowej/pakietowej wyceny szkoleń w budżecie projektu, a po diagnozie potrzeb uczestników, i dostosowaniu typów wsparcia do konkretnych osób, rozliczenie faktycznie poniesionych kosztów. • Zniesienie minimalnej wartości projektów w kryteriach dostępu. Dotychczasowa minimalna wartość 500 000 zł nie daje możliwości składania mniejszych projektów i bardzo indywidualnego podejścia do każdego uczestnika.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w regulaminie i wytycznych.

Termin realizacji/ wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, Rok 2017 – wprowadzenie nowych rozwiązań w konkursach.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	MRPiPS, Placówki oświatowe, Instytucje Rynku Pracy, Pracodawcy, Instytucje szkoleniowe.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Protokoły z konsultacji zawierające oczekiwania w zakresie pożądanych szkoleń i kwalifikacji – 1. • Dokonanie zmian w obowiązujących przepisach i wytycznych w ramach konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osii I PO WER w zakresie rozszerzenia oferty szkoleniowej dostosowanej do indywidualnych potrzeb danej osoby, uwzględniających jej możliwości i uwarunkowania psychofizyczne – 1. • Zmiana kryteriów dostępu w kolejnych konkursach – 1.

Numer rekomendacji	III.2
Nazwa rekomendacji	Zmniejszenie wskaźnika efektywności zatrudnieniowej projektów realizowanych w ramach POWER skierowanych do NEET.
Obszar realizacji	Obszar 3 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPiPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osii I PO WER.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie, do zastosowania w całym kraju.
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba analiza rynku pracy przez jednostki szkoleniowe/projektodawców, realizacja projektów przez organizacje nie znające lokalnego rynku pracy. • Niewystarczająca współpraca pomiędzy Instytucjami Rynku pracy, Pracodawcami, szkołami. • Sztuczne zasady dotyczące oferowanych instrumentów wsparcia uczestnika projektu, a w szczególności rodzajów szkoleń. • Duża dynamika zmian na rynku pracy i zapotrzebowania na określone zawody. • Wysokie wskaźniki zatrudnieniowe powodują skupianie się przez beneficjentów na osiągnięciu wskaźnika, a nie na udzieleniu najbardziej adekwatnego wsparcia uczestnikom projektów.
Cel rekomendacji	Zmiana wskaźnika efektywności zatrudnieniowej projektów realizowanych w ramach PO WER.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Indywidualizacja instrumentów kierowanych do uczestników projektów oraz elastyczny dobór czasu udziału w projekcie w zależności od zdiagnozowanych potrzeb (projekty „szyte na miarę dla każdego uczestnika”). • Elastyczne podejście do tematyki proponowanych szkoleń w projekcie w zależności od zdiagnozowanych predyspozycji uczestników oraz regionalnego rynku pracy.

Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Kryteria projektowe oprócz o wyniki badania „Barometr zawodów” (barometrza-wodow.pl), w szczególności o deficyty zawodów. • Obniżenie wartości wskaźników zatrudnieniowych w kryteriach dostępu. • Wydłużenie okresu realizacji wskaźnika efektywności zatrudnienia do 6 miesięcy.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Nieuwzględnienie proponowanych rozwiązań w obowiązujących regulaminach.
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, Od 2018 uwzględnienie nowych kryteriów w konkursach.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	MRPiPS, Placówki oświatowe, Instytucje Rynku Pracy, Pracodawcy, Instytucje szkoleniowe.
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	Dokonanie 1 zmiany w obowiązujących regulaminach w ramach konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I PO WER w zakresie określania wskaźników efektywności zatrudnieniowej – rok 2018.

Numer rekomendacji	III.3
Nazwa rekomendacji	Bon na start – Zryczałtowane zaliczkowe wsparcie na zapewnienie udziału w projekcie.
Obszar realizacji	Obszar 3 – Rekomendacje w zakresie wspierania osób młodych przez MRPiPS oraz KG OHP, w tym sformułowanie kryteriów konkursowych dla konkursów ogłaszanych przez MRPiPS w ramach Osi I PO WER .
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie, do zastosowania w całym kraju.
Problem, którego dotyczy rekomendacja	<ul style="list-style-type: none"> • Osoby NEET w większości do inicjacji procesu aktywizacji zawodowej i społecznej potrzebują niewielkich środków finansowych, które umożliwią im zabezpieczenie podstawowych potrzeb w postaci kosztów dojazdu do miasta powiatowego. • Bardzo często po wstępnej rekrutacji do projektu lub przedsięwzięcia aktywizującego osoba NEET rezygnuje z pierwszego kroku, ze względu na wskazane powyżej deficyty związane z brakiem podstawowych środków finansowych, których nie musiałyby posiadać i spożytkować w przypadku niepodjęcia aktywności. • Poważnym utrudnieniem dla osób NEET w zakresie rozpoczęcia procesu aktywizacji jest fakt, że środki tego typu są zazwyczaj dostępne w procesie aktywizacji, jednakże mają one formułę refundacji, co nie rozwiązuje istoty problemu, ponieważ osoby te nie mają możliwości sfinansowania takich wydatków do czasu refundacji. • Kolejną barierą dla instytucji rynku pracy jest zbyt rygorystyczny rozliczania środków z kategorii wskazanych powyżej.

Cel rekomendacji	Umożliwienie udziału w projektach osób nie posiadających pieniędzy na dojazd do miejsca udzielania wsparcia, co jest odpowiedzią na zidentyfikowaną barierę braku środków na podjęcie udziału w projekcie na początkowym etapie, uzupełnia dostępne już dziś instrumenty.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiana w przepisach prawnych umożliwiająca wydatkowanie środków na dojazd, które byłyby rozliczane bez zbędnej dokumentacji i wypłacane zaliczkowo w początkowej fazie wsparcia. • Należy zagwarantować możliwość dokonywania takich wydatków w ramach projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. • Boni byłyby jednorazowy w ramach danego projektu. • Każdorazowo opracowany zostałby harmonogram wydatkowania ze wskazaniem celu i zakresu. • Środki wydatkowane byłyby zaliczkowo na wniosek uczestnika projektu. • Wydatki realizowane byłyby w transzach – zmniejszy to zagrożenie nieuzasadnionych wypłat w przypadku rezygnacji z udziału w projekcie.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Konieczność dokonania zmiany w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – w przypadku jej braku niemożliwe będzie wprowadzenie nowego rozwiązania. • Konieczność zmiany Wytucznych w zakresie kwalifikowalności wydatków – w przypadku jej braku niemożliwe będzie wprowadzenie nowego rozwiązania. • Przekazanie środków może zachęcić do uczestnictwa w projektach dla uzyskania korzyści finansowych, a nie zmiany swojej sytuacji na rynku pracy.
Termin realizacji/wdrożenia	Wdrażanie do końca perspektywy 2014-2020 Rok 2017 – prace legislacyjne, Rok 2018 – testowanie rozwiązania, Rok 2019 – ewentualne korekty, wprowadzenie stałych rozwiązań.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	MRPiPS MR WUP Beneficjenci
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Wprowadzenie 1 zmiany legislacyjnej – zmiana ustawy. • Wdrożenie 1 nowego instrumentu od 2018 roku. • Liczba osób, które skorzystały z bonu.

6. Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości

Numer rekomendacji	IV.1
Nazwa rekomendacji	Opracowanie zestawu standardów współpracy w zakresie wymiany informacji wewnątrz Partnerstwa
Obszar realizacji	Obszar 4 – Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Rekomendacja ma zastosowanie głównie w zakresie budowania wewnętrznej spójności utworzonego partnerstwa. Z praktyki i doświadczeń Partnerów wynika, że brak sprawnego systemu komunikacji jest najczęstszą przyczyną braku trwałości po zakończeniu realizacji projektu,
Cel rekomendacji	Usprawnienie działań Partnerstwa. Stworzenie sprawnego i skutecznego systemu komunikacji między Partnerami oraz upowszechnianie informacji.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie skutecznych narzędzi komunikacji (utworzenie zakładki na stronie instytucji/organizacji koordynującej Partnerstwem, na której zamieszczane będą aktualności i wszystkie informacje dot. Partnerstwa oraz podejmowanych przez nie działań, e-mailing do Partnerów). • Organizacja spotkań (decyzyjnych, roboczych, integracyjnych, edukacyjnych itd.). • Oddelegowanie przez każdego z Partnerów stałej, zorientowanej w sprawach Partnerstwa osoby do kontaktów i uczestnictwa spotkaniach. • Korzystanie przez każdego z Partnerów z opracowanych narzędzi komunikacji.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. Brak zaangażowania lub niska aktywność Partnerów.
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowany termin realizacji: 2017 r.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Członkowie Partnerstwa
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany zestaw narzędzi komunikacji z procedurą ich stosowania – 1. • Ilość informacji umieszczanych w zakładce o Partnerstwie na stronie www – min. 3 w m-cu. • Udział w spotkaniach Partnerstwa – min. 1x na kwartał

Numer rekomendacji	IV.2
Nazwa rekomendacji	Opracowanie zestawu standardów w zakresie udziału Partnerstwa w konsultacjach zewnętrznych i lobbingu.
Obszar realizacji	Obszar 4 – Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Jednym z priorytetowych działań powinien być udział Partnerstwa w tworzeniu polityk publicznych. Brak standaryzacji tego obszaru może skutkować złą koordynacją działań Partnerstwa oraz brakiem możliwości lobbowania wdrażania wypracowanych rekomendacji.
Cel rekomendacji	Zwiększenie wpływu partnerstwa w zakresie realizowanych polityk publicznych w obszarze aktywnego wspierania osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET na poziomie woj. lubelskiego i w ramach prowadzenia krajowych polityk.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie zestawu standardów w zakresie udziału Partnerstwa w konsultacjach zewnętrznych i lobbingu. • Udział w konsultacjach społecznych na etapie opracowywania założeń, projektów programów i strategii. • Prowadzenie działań lobbujących m.in. dotyczących wdrożenia wypracowanych w projekcie rekomendacji. • Wyznaczenie spośród Partnerów konkretnych osób odpowiedzialnych za kontakty z przedstawicielami władz lokalnych i krajowych, które będą reprezentować Partnerstwo.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. Brak zaangażowania lub niska aktywność Partnerów .
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowany termin realizacji: 2017 r.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Członkowie Partnerstwa
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany zestaw standardów w zakresie udziału Partnerstwa w konsultacjach zewnętrznych i lobbingu – 1. • Liczba konsultacji, w których uczestniczyło Partnerstwo. • Liczba zgłoszonych zmian/rozwiązań/rekomendacji dotyczących wspierania osób młodych na rynku pracy, w tym z grupy NEET.

Numer rekomendacji	IV.3
Nazwa rekomendacji	Opracowanie zestawu standardów w zakresie współpracy z partnerami zewnętrznymi w tym współpracy z mediami, przedsiębiorcami/pracodawcami i pozostałymi partnerami rynku pracy.
Obszar realizacji	Obszar 4 – Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Partnerzy zewnętrzni są ważnym elementem w informowaniu o działaniach i promowaniu Partnerstwa. Brak współpracy może skutkować zahamowaniem samego rozwoju Partnerstwa (nie przystępowanie kolejnych członków) jak i brakiem skuteczności w dotarciu do głównych odbiorców działań Partnerstwa.
Cel rekomendacji	Poprawa współpracy z partnerami zewnętrznymi oraz promocja działań Partnerstwa. Tworzenie nowych miejsc pracy dla osób młodych, w tym z grupy NEET w woj. lubelskim.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie zestawu standardów w zakresie współpracy z partnerami zewnętrznymi. • Utrzymywanie stałego kontaktu z mediami (spotkania, newsletter, uzyskiwanie patronatów, utworzenie bazy mediów zainteresowanych tematyką rynku pracy, sprawami społecznymi, w tym tematem wsparcia aktywizacyjnego osób młodych). • Organizacja spotkań, konferencji, targów na które zapraszani będą partnerzy zewnętrzni. • Wspólne aplikowanie o środki zewnętrzne na wspieranie osób młodych, w tym z grupy NEET.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. Brak zaangażowania lub niska aktywność Partnerów.
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowany termin realizacji: 2017 r.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Członkowie Partnerstwa, pracodawcy otwarci na współpracę z partnerstwem, media lokalne i ogólnopolskie, mieszkańcy woj. lubelskiego, NGO, JST
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany zestaw standardów w zakresie współpracy z partnerami zewnętrznymi – 1. • Liczba informacji dla mediów – min. 1 x na kwartał. • Ilość artykułów/wywiadów, które ukazały się w mediach i na stronach internetowych dot. Partnerstwa. • Liczba spotkań/konferencji i innych wydarzeń z udziałem partnerów zewnętrznych- min. 2 x w roku. • Liczba opracowanych/realizowanych projektów partnerskich.

Numer rekomendacji	IV.4
Nazwa rekomendacji	Opracowanie zestawu standardów w zakresie prowadzenia usług wewnętrznych przez Partnerstwo.
Obszar realizacji	Obszar 4 – Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości.
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Partnerstwo, by zachować swoją trwałość musi posiadać jasną i spójną wizję prowadzonych usług w oparciu o wypracowane standardy jakości.
Cel rekomendacji	Wypracowanie katalogu usług wewnętrznych oferowanych przez Partnerstwo.
Działania niezbędne do podjęcia	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie zestawu standardów w zakresie prowadzenia usług wewnętrznych przez Partnerstwo. • Prowadzenie akcji/wydarzeń promujących usługi oferowane przez Partnerstwo. • Dbłość o wysoką jakość świadczonych usług.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań. Brak zaangażowania lub niska aktywność Partnerów.
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowany termin realizacji: 2017 r.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Członkowie Partnerstwa, media lokalne i ogólnopolskie
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany zestaw standardów w zakresie prowadzenia usług wewnętrznych przez Partnerstwo – 1. • Ilość zorganizowanych akcji/wydarzeń promocyjnych – min. 2 w roku.

Numer rekomendacji	IV.5
Nazwa rekomendacji	Opracowanie zestawu standardów w zakresie prowadzenia działań przez organizację/organ koordynujący Partnerstwem.
Obszar realizacji	Obszar 4 – Rekomendacje zawierające sposób funkcjonowania partnerstwa po zakończeniu realizacji projektu, celem zapewnienia trwałości
Obszar oddziaływania	Województwo lubelskie
Problem, którego dotyczy rekomendacja	Obecnie Partnerstwo koordynowane jest przez organizację realizującą projekt. W celu zapewnienia trwałości funkcjonowania Partnerstwa po zakończeniu projektu koniecznym jest podjęcie działań zmierzających do wyłonienia organu prowadzącego (lidera) oraz ustalenia jasnych zasad i struktury funkcjonowania.
Cel rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie ciągłości działania Partnerstwa i koordynacji działań prowadzonych przez Partnerów. • Zapewnienie wysokiej jakości usług. • Usprawnienie działań. • Dotarcie do większej grupy odbiorców z informacją o działaniach Partnerstwa na rzecz osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Działania niezbędne do podjęcia	<p>Opracowanie zestawu standardów w zakresie prowadzenia działań przez organizację/organ koordynujący Partnerstwem:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zarządzanie informacją, konsultowanie dokumentów, • organizacja spotkań, • promocja działań, • ustalenie struktury Partnerstwa i zasad członkostwa, dalszej strategii działania.
Ryzyko w realizacji rekomendacji	<p>Brak środków na sfinansowanie zaplanowanych działań.</p> <p>Brak zaangażowania lub niska aktywność Partnerów,</p>
Termin realizacji/wdrożenia	Perspektywa finansowa 2014-2020, sugerowany termin realizacji: 2017 r.
Partnerzy niezbędni do wdrożenia rekomendacji	Członkowie Partnerstwa
Wskaźniki oceny stopnia wdrożenia rekomendacji	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowany zestaw standardów w zakresie prowadzenia działań przez organizację/organ koordynujący Partnerstwem – 1. • Opracowany regulamin członkostwa w Partnerstwie – 1. • Ustalona struktura Partnerstwa oraz podział ról i zadań.

Podsumowanie

Niniejsza publikacja stanowiąca zbiorcze opracowanie dotyczące sytuacji osób młodych, z uwzględnieniem sytuacji osób z grupy NEET oraz zawierająca wypracowane rekomendacje dotyczące poprawy sytuacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w woj. lubelskim jest przykładem konstruktywnej – partnerskiej współpracy międzysektorowej z udziałem przedstawicieli instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i przedstawicieli świata nauki i biznesu.

Dokonując na bazie informacji i danych zgromadzonych oceny sytuacji osób młodych do 30 roku życia należy stwierdzić, że pomimo podjętych starań w ramach istniejących systemów wsparcia sytuacja młodzieży na rynku pracy w woj. lubelskim jest nadal niekorzystna. Jednocześnie można zaobserwować stale zmniejszającą się liczbę osób młodych ze względu na zachodzące procesy demograficzne. Niski współczynnik aktywności zawodowej, niekorzystna struktura pracujących, ale także niewykorzystany potencjał osób młodych powoduje konieczność podjęcia działań w kierunku poprawy ich sytuacji na rynku pracy w woj. lubelskim. Poszukiwanie sposobów zapewnienia efektywnej współpracy i koordynacji pomiędzy różnymi partnerami funkcjonującymi na lokalnym i regionalnym rynku pracy jest kluczowe w realizacji zamierzeń uwzględnionych w wypracowanych rekomendacjach.

Uczestnicy grup roboczych pracujących w obszarach edukacji, rynku pracy, wsparcia w zakładaniu działalności gospodarczej oraz potencjalnych możliwości w zakresie uzupełniania i zmiany kwalifikacji zdefiniowali i dokonali diagnozy istniejących problemów oraz zarekomendowali podjęcie konkretnych działań zwiększających możliwości dotarcia do osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej i zawodowej, szczególnie tych które pozostają poza rejestrami Publicznych Służb Zatrudnienia.

Zachęcając Państwa do wdrażania proponowanych rozwiązań wyrażamy nadzieję, że zaproponowane rekomendacje umożliwią przygotowanie trafniejszych propozycji działań kierowanych do tej grupy oraz pozwolą na sformułowanie kryteriów wyboru projektów odzwierciedlających potrzeby pracodawców oraz możliwości i potencjały osób aktywizowanych, na szczeblach lokalnych i regionalnych.

POROZUMIENIE

w sprawie przystąpienia do

„LUBELSKIEGO PARTNERSTWA NA RZECZ AKTYWIZACJI OSÓB MŁODYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W NAJTRUDNIEJSZEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY”

zawarte w dniu 23 czerwca 2016 roku w Lublinie

pomiędzy

Lubelską Fundacją Rozwoju z siedzibą w Lublinie (20-111) przy ul. Rynek 7, wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego Rejestru Stowarzyszeń i Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji, Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej, pod numerem KRS 0000052371, oznaczenie Sądu Rejonowego w którym przechowywane są akta rejestrowe: Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy – Krajowego Rejestru Sądowego, NIP: 712-100-62-93, którą reprezentują:

- 1) Prof. Andrzej Kidyba – Prezes Zarządu LFR
- 2) Jerzy Nazaruk – Wiceprezes Zarządu LFR

a

Sygnatariuszami niniejszego Porozumienia :

1. Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie
2. Lubelska Wojewódzka Komenda Ochotniczych Hufców Pracy
3. Miejski Urząd Pracy w Lublinie
4. Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju
5. Powiatowy Urząd Pracy w Chełmie
6. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie
7. Powiatowy Urząd Pracy w Łukowie
8. Powiatowy Urząd Pracy w Parczewie
9. Powiatowy Urząd Pracy w Rykach
10. Powiatowy Urząd Pracy w Puławach
11. Powiatowy Urząd Pracy we Włodawie
12. Powiatowy Urząd Pracy w Świdniku
13. Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie
14. Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
15. Urząd Statystyczny w Lublinie
16. Zespół Szkół Technicznych w Puławach
17. Zespół Szkół im. Z. Chmielewskiego w Nałęczowie
18. Zespół Szkół Budowlanych im. E. Kwiatkowskiego
19. Zespół Szkół nr 5 im. Jana Pawła II w Lublinie
20. Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC POLAND”
21. Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych SEJMIK WOJEWÓDZKI
22. Lubelska Izba Rzemieślnicza

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

23. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie
24. Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych
25. Młodzieżowa Rada Miasta Lublin
26. Caritas Archidiecezji Lubelskiej
27. Towarzystwo Mediów Lokalnych
28. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie
29. Lubelski Ośrodek Samopomocy
30. Fabryka Cukierków "Pszczółka" Sp. z o.o.
31. P.H.U Sławomir Gawda
32. Zakład Doskonalenia Zawodowego w Lublinie
33. Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Zamościu
34. Centrum Szkoleń i Innowacji Grzegorz Miszczak
35. Centrum Kształcenia Kadr „Omega”
36. INTEGRA Centrum Szkoleń i Doradztwa Renata Dąbrowska-Jagiello
37. MAVIS Szkolenia Coaching Małgorzata Mitura-Cegłowska
38. Consultor Sp. z o.o
39. Creator Sp. z o.o.
40. Operator Sp. o.o.
41. Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny
42. Fundacja Puławskie Centrum Przedsiębiorczości
43. Europejska Fundacja Aktywności Społecznej
44. Europejski Dom Spotkań - Fundacja Nowy Staw
45. Fundacja „Dajmy szansę”
46. Fundacja DANTIS
47. Fundacja Sempre a Frente
48. Fundacja EOS
49. Fundacja I²
50. Fundacja BezMiar
51. Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych
52. Stowarzyszenie Lubelski Klub Biznesu
53. Stowarzyszenie Klub XXI Wieku
54. Stowarzyszenie "Społeczno-Edukacyjne" Równoważnik
55. Lubelski Klaster Branży Spożywczej
56. Fundacja Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej
57. Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS
58. Lokalna Grupa Działania Zapiecek
59. Agencja Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Sp. z o.o.
60. Puławski Park Naukowo-Technologiczny
61. Lubelskie Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego im. KK Baczyńskiego

W związku z realizacją przez Lubelską Fundację Rozwoju projektu „Lubelskie partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy” w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Działanie 2.4 „Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy”, rozwijając ideę działających partnerstw „Lubelskiego Partnerstwa Publiczno – Społecznego” oraz „Partnerstwa na rzecz realizacji Zadania Lubelskie Gwarancje dla Młodzieży”,

Strony zgodnie postanowiły co następuje:

§ 1.

Niniejsze partnerstwo ma na celu wypracowanie i upowszechnienie zestawu rekomendacji, dotyczącego możliwych działań, metod i narzędzi, które mogą poprawić skuteczność i trafność oferty aktywizacyjnej adresowanej do osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej i zawodowej (dalej zwane osobami młodymi) w województwie lubelskim, który będzie wykorzystany przez instytucje rynku pracy przy udzielaniu wsparcia ww. osobom.

§ 2.

1. Strony niniejszego porozumienia, zwanego dalej „Porozumieniem”, przystępują do wspólnej realizacji zadania pn. „Lubelskie partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy”, zwanego dalej „Projektem”.
2. Porozumienie określa zasady funkcjonowania współpracy między Stronami przy realizacji Projektu.
3. Porozumienie ma charakter otwarty, co oznacza, iż każda instytucja działająca na terenie województwa lubelskiego, która działa na rzecz osób młodych, może przystąpić do porozumienia.
4. Przystąpienie instytucji, o której mowa w ust 3, do Porozumienia następuje poprzez podpisanie niniejszego porozumienia przez osoby umocowane do jej reprezentacji, lub jeśli wola przystąpienia będzie miała miejsce po inauguracji zawiązania partnerstwa - poprzez złożenie do Lubelskiej Fundacji Rozwoju podpisanej przez osoby umocowane do reprezentacji instytucji deklaracji współpracy stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszego porozumienia.

§ 3.

Porozumienie zawiera się na czas nieokreślony.

§ 4.

1. Na mocy Porozumienia Strony zobowiązują się do współpracy przy realizacji Projektu, a w szczególności do:
  - 1) udostępnienia posiadanych danych, opracowań i publikacji nt. sytuacji osób młodych z województwa lubelskiego znajdujących w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy,
  - 2) oddelegowania min 1-go przedstawiciela instytucji / organizacji posiadającego wiedzę nt. osób młodych znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji życiowej i zawodowej w województwie lubelskim, niezbędną do współpracy przy opracowaniu rekomendacji w obszarach określonych przez instytucję / organizację w deklaracji współpracy stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszego porozumienia, do regularnego i aktywnego uczestnictwa w 5 posiedzeniach grup roboczych w ramach min 1-go obszaru wskazanego w deklaracji współpracy stanowiących załącznik nr 1 do niniejszego porozumienia,
  - 3) oddelegowania przedstawiciela instytucji / organizacji do uczestnictwa w 4 posiedzeniach plenarnych Partnerstwa na których podejmowane będą kluczowe decyzje dotyczące działań w ramach projektu,
  - 4) udziału przedstawiciela instytucji / organizacji w konferencji upowszechniającej opracowane rekomendacje,

- 5) rozpowszechniania informacji o Projekcie i opracowanych rekomendacjach.
2. Na mocy Porozumienia Strony zobowiązują się do uczestnictwa w działaniach podejmowanych przez Lubelską Fundację Rozwoju zmierzających do zachowania trwałości niniejszego partnerstwa.

§ 5.

1. Funkcję koordynatora działań będących przedmiotem Porozumienia pełnić będzie Lubelska Fundacja Rozwoju.
2. Porozumienie będzie realizowało swoje cele w oparciu o zasady:
- 1) dobrowolności przynależności Stron do Porozumienia,
  - 2) poszanowania autonomii i odrębności podmiotów wchodzących w skład Porozumienia,
  - 3) współpracy opartej na zasadzie partnerstwa, dialogu i solidarności podmiotów członkowskich,
  - 4) pomocniczości,
  - 5) suwerenności Stron,
  - 6) efektywności,
  - 7) jawności.

§ 6.

1. Porozumienie może zostać zmienione lub uzupełnione, zgodnie z wolą i za porozumieniem Stron.
2. Aneksy do niniejszego Porozumienia wymagają zachowania formy pisemnej.
3. Integralną część Porozumienia stanowi deklaracja współpracy stanowiąca załącznik nr 1.
4. Porozumienie zostało sporządzone w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, przy czym odnośne egzemplarze przeznaczone są dla Lubelskiej Fundacji Rozwoju. Pozostałe Strony Porozumienia otrzymają kopię Porozumienia.
5. Porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

PODPISY STRON

Prof. zw. dr hab. Andrzej Kidyba

Lubelska Fundacja Rozwoju

Jerzy Nazaruk

Małgorzata Sokół

**Wojewódzki Urząd Pracy
w Lublinie**

Piotr Gawryszczak

**Lubelska Wojewódzka Komenda
Ochotniczych Hufców Pracy**

Katarzyna Kępa

**Miejski Urząd Pracy
w Lublinie**

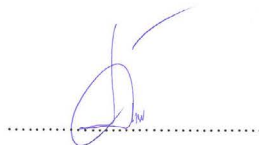
Władysław Rosłoń

**Powiatowy Urząd Pracy
w Parczewie**

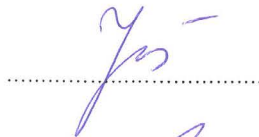
Danuta Łagoźna

Powiatowy Urząd Pracy
w Biłgoraju

Jolanta Krop

Powiatowy Urząd Pracy
w Chełmie

Grażyna Gwiazda

Powiatowy Urząd Pracy
w Lublinie

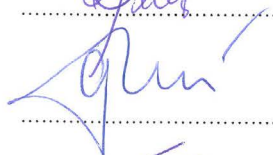
Danuta Bosek

Powiatowy Urząd Pracy
w Łukowie

Piotr Galkowski

Powiatowy Urząd Pracy
w Rykach

Krzysztof Gumieniak

Powiatowy Urząd Pracy
w Puławach

Marcin Troć

Powiatowy Urząd Pracy
w Świdniku

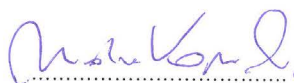
Ewa Osowiec

Powiatowy Urząd Pracy
we Włodawie

Dr Marta Komorska

Wyższa Szkoła
Przedsiębiorczości
i Administracji w Lublinie

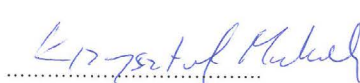
Prof. dr hab. Halina Pawlak

Uniwersytet Przyrodniczy
w Lublinie

Dr Krzysztof Markowski

Urząd Statystyczny
w Lublinie

Jadwiga Kozak

Zespół Szkół Technicznych
w Puławach

Jerzy Rosiak

Zespół Szkół
im. Z. Chmielewskiego
w Nałęczowie

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Izabela Derkacz-Chuchla	Zespół Szkół Budowlanych im. E. Kwiatkowskiego	<i>Derkacz-Chuchla</i>
Marian Klimczak	Zespół Szkół nr 5 im. Jana Pawła II w Lublinie	<i>2 up. M Klimczak</i>
Jacek Korzeniak	Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC POLAND”	<i>Jacek Korzeniak</i>
Alicja Jankiewicz	Lubelskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych SEJMIK WOJEWÓDZKI	<i>Alicja Jankiewicz</i>
Agata Grodek	Lubelska Izba Rzemieślnicza	<i>Agata Grodek</i>
Bożenna Sałek	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie	<i>Bożenna Sałek</i>
Wojciech Dec	Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych	<i>Wojciech Dec</i>
Kacper Szymczak	Młodzieżowa Rada Miasta Lublin	<i>Kacper Szymczak</i>
Anna Gołąb	Caritas Archidiecezji Lubelskiej	<i>Anna Gołąb</i>
Jolanta Kozak	Towarzystwo Mediów Lokalnych	<i>2 up. Jolanta Kozak</i>
Edyta Bujalska-Pawlak	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie	<i>E. Bujalska - Pawlak</i>
Monika Grodzka	Lubelski Ośrodek Samopomocy	<i>Monika Grodzka</i>
Ewa Leszczyńska	Fabryka Cukierków "Pszczółka" Sp. z o.o.	<i>Ewa Leszczyńska</i>

STANISŁAW

Sławomir Gawda

STANISŁAW *gawda*
P.H.U Sławomir Gawda

Sławomir Gawda

Małgorzata Wróblewska

Zakład Doskonalenia
Zawodowego w Lublinie

Małgorzata Wróblewska

Piotr Juśkiewicz

Cech Rzemiosł Różnych
i Przedsiębiorczości
w Zamościu

Piotr Juśkiewicz

Sylwia Panek

Centrum Szkoleń i Innowacji
Grzegorz Miszczak

Sylwia Panek

Katarzyna Demianiuk

Centrum Kształcenia
Kadr „Omega”

Katarzyna Demianiuk

Renata Dąbrowska-Jagięło

INTEGRA Centrum Szkoleń
i Doradztwa
Renata Dąbrowska-Jagięło

Renata Dąbrowska-Jagięło

Krzysztof Cegłowski

MAVIS Szkolenia Coaching

Krzysztof Cegłowski

Grzegorz Jaroszek

Consultor Sp. Z o.o

Grzegorz Jaroszek

Małgorzata Kamińska

Creator Sp. Z. o.o.

M. Kamińska

Teresa Giza

Operator Sp. Z o.o.

Giza

dr inż. Henryk Łucjan

Fundacja Rozwoju
Lubelszczyzny

Henryk Łucjan

Katarzyna Malesza-Dzido

Fundacja Puławskie
Centrum Przedsiębiorczości

Dzido

Bartosz Rybak

Europejska Fundacja
Aktywności Społecznej

Bartosz Rybak

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Monika Drag	Europejski Dom Spotkań - Fundacja Nowy Staw	Monika Drag
Anna Giszczak	Fundacja „Dajmy szansę”	Anna Giszczak
Anna Gołąb	Fundacja DANTIS	Gołąb
Jacek Lis	Fundacja Sempre a Frente	Jacek Lis
Zbigniew Wróblewski	Fundacja EOS	Zbigniew Wróblewski
Przemysław Czerwiński	Fundacja I ²	Czerwiński
Maryla Miłek	Fundacja BezMiar	Miłek
Krzysztof Szydłowski	Stowarzyszenie Inicjatyw Samorządowych	K. Szydłowski
Karol Kubica	Stowarzyszenie Lubelski Klub Biznesu	Kubica
Justyna Syroka	Stowarzyszenie Klub XXI Wieku	Justyna Syroka
Ewa Kowalczyk	Stowarzyszenie "Społeczno- Edukacyjne" Równoważnik	Ewa Kowalczyk
Jadwiga Piotrowicz	Lubelski Klaster Branży Spożywczej	Piotrowicz
Paweł Wiśniewski	Fundacja Konwent Klubów i Centrów Integracji Społecznej	Paweł Wiśniewski

Paweł Wiśniewski

Fundacja Konwent Klubów
i Centrów Integracji Społecznej

Paweł Wiśniewski

Paweł Wiśniewski

Janowskie Stowarzyszenie
Niesienia Pomocy HUMANUS

Paweł Wiśniewski

Magdalena Pomorska

Lokalna Grupa Działania
Zapiecek

Magdalena Pomorska

Krystyna Targońska

Agencja Rozwoju Społeczno-
Gospodarczego Sp z o.o.

Krystyna Targońska
Ewa Karpiuk

Ewa Karpiuk

Tomasz Szymajda

Puławski Park Naukowo-
Technologiczny

Tomasz Szymajda

Jacek Misiuk

Lubelskie Centrum Kształcenia
Zawodowego i Ustawicznego
im. K K Baczyńskiego

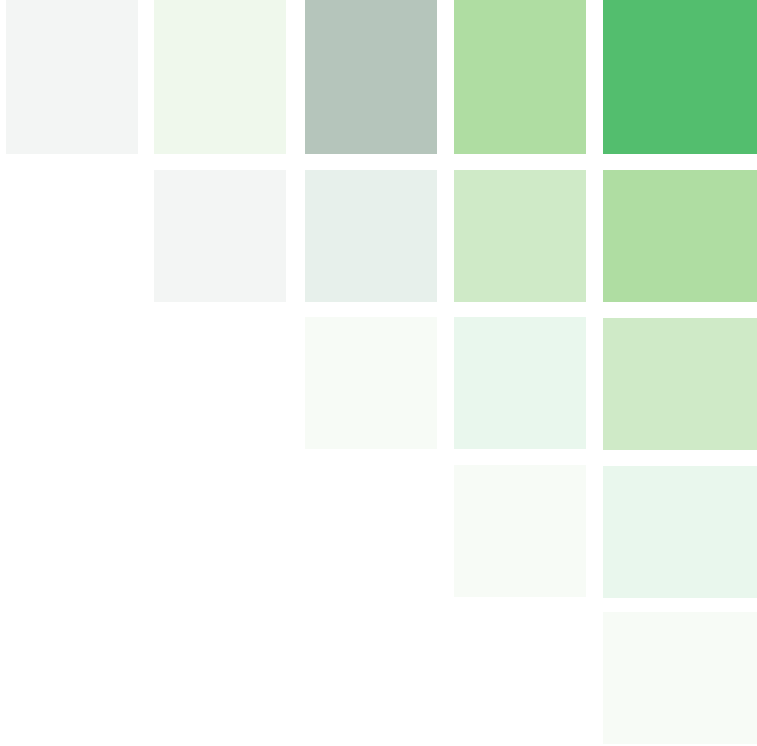
Jacek Misiuk

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji

Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia
oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

Nazwa Projektu „Lubelskie Partnerstwo na rzecz aktywizacji osób młodych
znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy”

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

